

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΔΔΠΜΣ)
«ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ»**

**ΕΣΠΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ 2007 – 2013, ΕΣΠΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014 – 2020. ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ
ΑΞΟΝΑΣ «ΟΔΟΠΟΙΑ» : ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

ΜΑΧΑΙΡΙΔΗΣ ΚΛΗΜΗΣ : Α.Μ.3033201605223

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΟΠΑΛΟΓΛΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2017

**ARISTOTELE UNIVERSITY OF THESSALONIKI
UNIVERSITY OF PELOPONNISOS
DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
UNIVERSITY OF PIRAEUS**

**PROGRAM OF POSTGRADUATE STUDIES
"LOCAL AND REGIONAL DEVELOPMENT AND
AUTHORIZATION" »**

**NSRF MAKEDONIA - THRACE 2007 - 2013, NSRF
WESTERN MACEDONIA 2014 - 2020. THEMATIC
OBJECTIVE OF "ROAD CONSTRUCTION":
A COMPARATIVE ASSESSMENT**

MACHAIRIDIS KLIMIS: Reg.Num.3033201605223

SUPERVISOR: PROFESSOR TOPALOGLOU ELEFThERIOS

Thessaloniki, October 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά και οι δομές υποστήριξης – λειτουργίας του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς), αναφέρονται οι 7 επιτελικές δομές και τα 13 περιφερειακά προγράμματα, παρουσιάζεται η φιλοσοφία του και οι στόχοι που είχαν τεθεί, ώστε να ενισχυθεί η συνοχή με την υπόλοιπη Ευρώπη. Ειδικότερη ανάλυση γίνεται για την περίπτωση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και για τον άξονα της Οδοποιίας, ούτως ώστε τα ανωτέρω να γίνουν πιο κατανοητά σε στενότερο περιβάλλον και όχι μόνο στο γενικότερο του ΕΣΠΑ. Τα ίδια στοιχεία αναλύονται και για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (ΕΣΠΑ 2013 – 2020), ώστε να καταγραφούν τα βασικά στοιχεία εφαρμογής και υλοποίησης του και να αναλυθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί, ώστε να υπάρξει σύγκλιση με τη Στρατηγική ΕΥΡΩΠΗ 2020.

Στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης των διαφορών μεταξύ του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 και του ΕΣΠΑ 2014 – 2020, τόσο στο στήσιμο των δομών, όσο και στη λειτουργία και τη στοχοθεσία των προγραμμάτων. Όπως είναι φυσικό, η ανάλυση αυτή δε στέκεται μόνο στο ΕΣΠΑ, αλλά εισχωρεί και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στη Θεματική Προτεραιότητα της Οδοποιίας. Μας εισάγει στις έννοιες των αιρεσιμοτήτων, της διαχειριστικής επάρκειας των Δικαιούχων, της εκ των προτέρων αξιολόγησης, της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και άλλων εννοιών, που αποτελούν τα δομικά στοιχεία του ΕΣΠΑ.

ABSTRACT

This paper examines the main features and structures of support - operation of the NSRF 2007-2013 (National Strategic Reference Framework), the 7 executive structures and the 13 regional programs are presented, its philosophy and the objectives set are presented in order to strengthen the cohesion with the rest of Europe. Particular analysis is made for the case of the Region of Western Macedonia and for the axis of road construction, so that the above can be understood in a narrower environment and not only in the general NSRF. The same elements are also being analyzed for the current programming period (NSRF 2013 - 2020) in order to capture the key elements of its implementation and implementation and to analyze the objectives set in order to converge with the Europe 2020 Strategy.

In the last chapter an effort is made to highlight the differences between the NSRF 2007 - 2013 and the NSRF 2014 - 2020, both in setting up the structures and in the operation and targeting of the programs. Naturally, this analysis only stands in the NSRF, but it also enters the Region of Western Macedonia and the Thematic Objective of Road Construction. It is an introduction to the notions of eligibility, the management competence of the Beneficiaries, the ex-ante evaluation, the Strategic Environmental Assessment and other concepts that are the building blocks of the NSRF.

Περιεχόμενα

Σελ.

Περίληψη.....	3
Abstract	3
Εισαγωγή	6

Κεφάλαιο 1

1 ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013	9
1.1 Εισαγωγή	9
1.2 Βασικά στοιχεία – περιγραφή ΕΣΠΑ 2007 – 2013.....	9
1.2.1 Τι είναι το ΕΣΠΑ 2007 – 2013.....	9
1.2.2 Δομή ΕΣΠΑ 2007 – 2013	11
1.2.3 Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου ΕΣΠΑ 2007 – 2013.....	15
1.3. ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ	18
1.4 Ο Άξονας Προτεραιότητας της Οδοποιίας στο ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ	20
1.4.1 Γενικά για τον άξονα προτεραιότητας 2 (Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΔΜ).....	20
1.4.2 Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι	20
1.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	25

Κεφάλαιο 2

2. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	30
2.1 Εισαγωγή	30
2.2 Βασικά στοιχεία – περιγραφή ΕΣΠΑ 2014 – 2020	30
2.2.1 Τι είναι το ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	30
2.2.2 Δομή & Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	32
2.3 ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	34
2.4 Ο Άξονας Προτεραιότητας της Οδοποιίας στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	37
2.4.1 Γενικά για τον άξονα προτεραιότητας 7 (Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων).....	37
2.4.2 Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι	37

2.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	38
------------------------------	----

Κεφάλαιο 3

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014 – 2020	
3.1 Εισαγωγή	42
3.2 Βασικές διαφορές	42
3.2.1 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά	42
3.2.2 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	50
3.2.3 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στον τομέα οδοποιίας.....	51
3.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια κοινή συμφωνία ανάμεσα σε κυρίαρχα έθνη – κράτη, τα οποία έχουν αποφασίσει να μοιράζονται ένα κοινό μέλλον και ένα ολοένα αυξανόμενο μέρος της κυριαρχίας τους. Μεριμνά για θέματα τα οποία απασχολούν ιδιαίτερα τους Ευρωπαίους πολίτες : ειρήνη, οικονομική ευημερία, φυσική ευεξία, ασφάλεια, συμμετοχική δημοκρατία, δικαιοσύνη και αλληλεγγύη. Αυτή η συμφωνία ενισχύεται και επιβεβαιώνεται σε όλη την Ευρώπη : μισό δισεκατομμύριο άνθρωποι έχουν επιλέξει να ζουν σε συνθήκες κράτους δικαίου σύμφωνα με πατροπαράδοτες αξίες που έχουν ως πυρήνα τον άνθρωπο και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση οδήγησε στη σταδιακή δημιουργία ενός οικονομικοπολιτικού μορφώματος που εκτείνεται σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο, αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο πληθυσμιακά ενιαίο χώρο στον πλανήτη και το μεγαλύτερο παγκόσμιο εταίρο στη σφαίρα του διεθνούς εμπορίου. Σε αντίθεση με άλλους διεθνείς οργανισμούς, η Ε.Ε. αποτελεί ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο και σύνθετο πολιτικό σχήμα που τείνει να διαμορφώσει ένα «οιονεί κράτος» (quasi – state) σε υπερεθνικό επίπεδο με βασικό ζητούμενο για την επιτυχία του την περιφερειακή, κοινωνική και οικονομική συνοχή.

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πολιτικές της. Στόχο έχει να διασφαλίσει την ισόρροπη ανάπτυξη ολόκληρης της Ένωσης, περιορίζοντας τις περιφερειακές ανισότητες και προωθώντας την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή. Η Ελλάδα αποτελεί μία από τις χώρες στις οποίες κατεξοχήν εφαρμόστηκε η πολιτική συνοχής μέχρι σήμερα, μέσω τεσσάρων κοινοτικών πλαισίων στήριξης. Σήμερα, στην αρχή της 5ης Προγραμματικής Περιόδου 2014 – 2020, στόχος μας είναι να εξετάσουμε τον τρόπο που σχεδιάζεται να εφαρμοστεί η επόμενη φάση της πολιτικής συνοχής στη χώρα μας, μέσα από την ανάδειξη των διαφορών σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Οι έντονες περιφερειακές ανισότητες που αναπόφευκτα υφίστανται μέσα σε έναν τόσο εκτεταμένο κοινωνικό – οικονομικό χώρο, από νωρίς κατέδειξαν την ανάγκη εφαρμογής αναπτυξιακών πολιτικών, προσαρμοσμένων στις κατά τόπους ιδιαιτερότητες. Η μέριμνα για περιφερειακή πολιτική αποτελεί συνείδηση από τις πρώτες διαπραγματεύσεις και συζητήσεις για την ίδρυση της ΕΟΚ, με τη Συνθήκη της Ρώμης (1957) να αναφέρει τον ευρύ στόχο της διασφάλισης της «οικονομικής ανάπτυξης» των οικονομιών των έξι (6) τότε κρατών – μελών, «μειώνοντας τις υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των περιφερειών και την οπισθοδρόμηση των λιγότερων ευνοημένων περιφερειών». Παρόλα αυτά, για τα επόμενα περίπου 20 χρόνια, ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική δεν υπήρχε επίσημα. Οι δράσεις για την εδαφική συνοχή περιορίζονταν σε αποσπασματικές και μεμονωμένες παρεμβάσεις προς όφελος ορισμένων περιοχών και ήταν αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων.

Ως «γέννηση» της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής συνήθως θεωρείται η ίδρυση του σχετικού χρηματοδοτικού μέσου, του Ευρωπαϊκού Ταμείου

Περιφερειακής Ανάπτυξης, το 1975 (Κανονισμός ΕΟΚ 724/750). Λίγο αργότερα, το 1986, η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική αναβαθμίστηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Στο Άρθρο 130Α, η διευρυμένη κοινότητα των 12, με νέα μέλη – φτωχότερες χώρες, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία, δεσμεύτηκε πλέον ρητά να προωθήσει την καθολική αρμονική ανάπτυξη και συγκεκριμένα, «να επιτύχει οικονομική και κοινωνική συνοχή». Το κύριο επιχείρημα που υιοθετήθηκε ήταν ότι η απελευθέρωση των συναλλαγών μέσα από την Εσωτερική Αγορά μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των ανισοτήτων και επομένως πρέπει να συνοδευτεί με μέτρα τόνωσης της περιφερειακής συνοχής. Από τότε, ο όρος «συνοχή» παραμένει προτεραιότητα στη λίστα των κοινοτικών πολιτικών, ενσωματωμένος σε όλα τα επίσημα έγγραφα και «καταδικασμένος» ως προς τα επιστημολογικά του θεμέλια, σε μια διαρκή και άβολη συμβίωση με άλλους στόχους συνδεδεμένους με μια πιο φιλελεύθερη στάση και φιλοσοφία, όπως η εσωτερική Αγορά και το Ενιαίο Νόμισμα.

Στόχος της παρούσας εργασίας λοιπόν, είναι να απαντήσει στα ερωτήματα του τι ήταν το ΕΣΠΑ 2007 – 2013 και ειδικότερα το ΕΣΠΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ 2007 – 2013, ποια τα βασικά του χαρακτηριστικά – στοιχεία, πως διαχειρίστηκε, τι συνέβη με τη Δυτική Μακεδονία και ειδικότερα με το θεματικό άξονα της οδοποιίας, πως επίδρασαν τα έργα οδοποιίας στην ευρύτερη περιοχή της εν λόγω Περιφέρειας όσον αφορά την ανάπτυξη της, την ελκυστικότητα της (για επενδύσεις, τόπο κατοικίας, προορισμό για τουρισμό – επίσκεψη, κτλ.), το μέσο εισόδημα των κατοίκων της, την ισόρροπη γεωγραφικά και πληθυσμιακά ανάπτυξη της, κτλ. Η ίδια στόχευση ισχύει και για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (ΕΣΠΑ 2014 – 2020) για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όσο αυτό είναι εφικτό καθώς η υλοποίηση των έργων βρίσκεται σε εξέλιξη (ενώ μεγάλο μέρος των κονδυλίων είναι ακόμη αδιάθετο) και δεν είναι ακόμη ορατή η πλήρης εικόνα της ευρύτερης περιοχής μετά την ολοκλήρωση των έργων (κατόπιν των υπάρχουσών στρατηγικών μελετών). Παρόλα ταύτα, μετά την παρέλευση των τρεισήμισι πρώτων ετών του προγράμματος, μπορεί να γίνει μια αρκετά ασφαλής προσέγγιση των αποτελεσμάτων που θα επιφέρει το πρόγραμμα στη Δυτική Μακεδονία. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας, γίνεται μια αποτίμηση των βασικών διαφορών των δύο αυτών προγραμματικών περιόδων και επιχειρείται να αποτυπωθούν προτάσεις – πολιτικές, που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την απορροφητικότητα και αποτελεσματικότητα των επενδύσιμων κονδυλίων, σε σχέση με την ποιότητα ζωής των κατοίκων ως προς το διαθέσιμο εισόδημα τους, την ικανοποίησή τους, το αίσθημα ασφάλειας, κτλ.

Όπως είναι κατανοητό, η επιτυχής έκβαση της αποτελεσματικότητας και της στόχευσης των επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι άκρως σημαντική, καθώς στην ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο της οικονομικής κρίσης που διανύει η χώρα μας (και ειδικότερα η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας η οποία στερείται ενός από τους πλέον βασικούς οικονομικούς πυλώνες της χώρας, τον τουρισμό), τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα είναι ο μοναδικός μοχλός ανάπτυξης της χώρας και τα μόνα διαθέσιμα κονδύλια που μπορούν να επανεκκινήσουν την οικονομία και την ανάπτυξη και να

καλύψουν βασικές ανάγκες των κατοίκων (εκπαίδευση, υγεία, μεταφορές, πολιτισμό, κτλ.).

Για την προσέγγιση – ανάλυση των ανωτέρω ζητημάτων, αναζητήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία τόσο από το διαδίκτυο (και αφορούν Κοινοτικές Οδηγίες, νόμους, Εγκύκλιους, Αποφάσεις, απόψεις, κτλ.), όσο και στοιχεία από το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, ενώ χρησιμοποιήθηκε και η μέθοδος της συνέντευξης με τον Προϊστάμενο της Μονάδας Β2 της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΥΔΕΠ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, κ. Ιωάννη Α. Παπαδόπουλο, προκειμένου να δοθεί μια περαιτέρω εμβάθυνση, στην προσπάθεια απάντησης των ανωτέρω ερωτημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013

1.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται μια περιγραφή των βασικών στοιχείων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007 – 2013, προκειμένου να υπάρξει μια πρώτη άποψη του τι αποτέλεσε το ΕΣΠΑ αυτό, ώστε να είναι δυνατή και κατανοητή η καταγραφή των βασικών διαφορών του με το τρέχον πρόγραμμα (ΕΣΠΑ 2014 – 2020). Έτσι λοιπόν αναλύεται το τι είναι το ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ποια ήταν η δομή του, πως αναλύεται το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου που είχε, ενώ γίνεται μια περιγραφή των βασικών στοιχείων του ΠΕΠ Μακεδονίας – Θράκης (καθώς η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εισχώρησε στο εν λόγω πρόγραμμα για χρηματοοικονομικούς λόγους) και τέλος δίνεται μια περιγραφή και η στόχευση του άξονα προτεραιότητας 2 (Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΔΜ).

1.2 Βασικά στοιχεία – περιγραφή ΕΣΠΑ 2007 – 2013

1.2.1 Τι είναι το ΕΣΠΑ 2007 – 2013

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «...εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Για τη διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίσθηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα:

- στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ,

- στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων,
- στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα,
- στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης & ελέγχου των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων. Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της ΕΕ (Γραμματεία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ, ΜΟΔ ΑΕ, ΔΑ ΚΠΣ/ΕΥΣ) και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για το ΥΠΟΙΟ με θέμα τη «Βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΚΠΣ 2000 – 2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007 – 2013».

Η διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε Επιχειρησιακά Προγράμματα

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007–2013 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ λήφθηκαν υπόψη τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (63% του πληθυσμού της χώρας σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης).

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης : ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ και δεκατέσσερα (14) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Την περίοδο 2007-2013 το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ, ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό ΕΠ και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ.

1.2.2 Δομή ΕΣΠΑ 2007 – 2013

Η προηγούμενη προγραμματική περίοδος (ΕΣΠΑ 2007 – 2013), έχει ήδη λήξει βάσει του γενικού κανονισμού. Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκειά της ήταν πολλά και κατά συνθήκη ορισμένα κρίθηκαν και συστημικά. Τα αίτια των προβλημάτων αυτών μπορεί να σχετίζονταν με την διοικητική δομή του ΕΣΠΑ, την πολύπλοκη γραφειοκρατική διαδικασία κ.ά.

Ακολούθως περιγράφεται διαγραμματικά η βασική διαδρομή διοικητικής ακολουθίας του ΕΣΠΑ 2007-2013:

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

2007 - 2013

ΠΩΣ ΜΟΙΡΑΣΤΗΚΑΝ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ

Το να μοιράσει κάποιος ευρωπαϊκά κονδύλια ύψους δεκάδων δισεκατομμυρίων ευρώ με αποτελεσματικό τρόπο δεν αποτελεί εύκολη αποστολή. Επομένως, είναι σκόπιμο το να επικεντρωθεί κάποιος στον ογκώδη γραφειοκρατικό μηχανισμό που επιτρέπει στους ευρωπαϊκούς πόρους να διοχετευτούν στην οικονομία. Ακολουθώντας τα χρήματα, αφότου αποδεσμευτούν από τα διαρθρωτικά Ταμεία όπου να εκταμιευτούν στους αναδόχους, αντιλαμβάνεται κανείς ένα πολύπλοκο σύστημα. Ενώ το τελευταίο - προφανώς - λειτουργεί αποτελεσματικά, αφήνει αρκετό χώρο για μεσολάντες, αλληλεπικαλύψεις και υπερέχηση πόρων.

Η υλοποίηση ενός έργου χρηματοδοτούμενου από το ΕΣΠΑ απαιτεί την κινητοποίηση μιας σειράς συναρμόδιων υπηρεσιών του ελληνικού δημοσίου με συχνά απρόβλεπτα αποτελέσματα. Όλα τα παραπάνω καταλήγουν στην ερώτηση: Είναι η δομή μέρος της λύσης ή του προβλήματος;

Επιχειρησιακά Προγράμματα

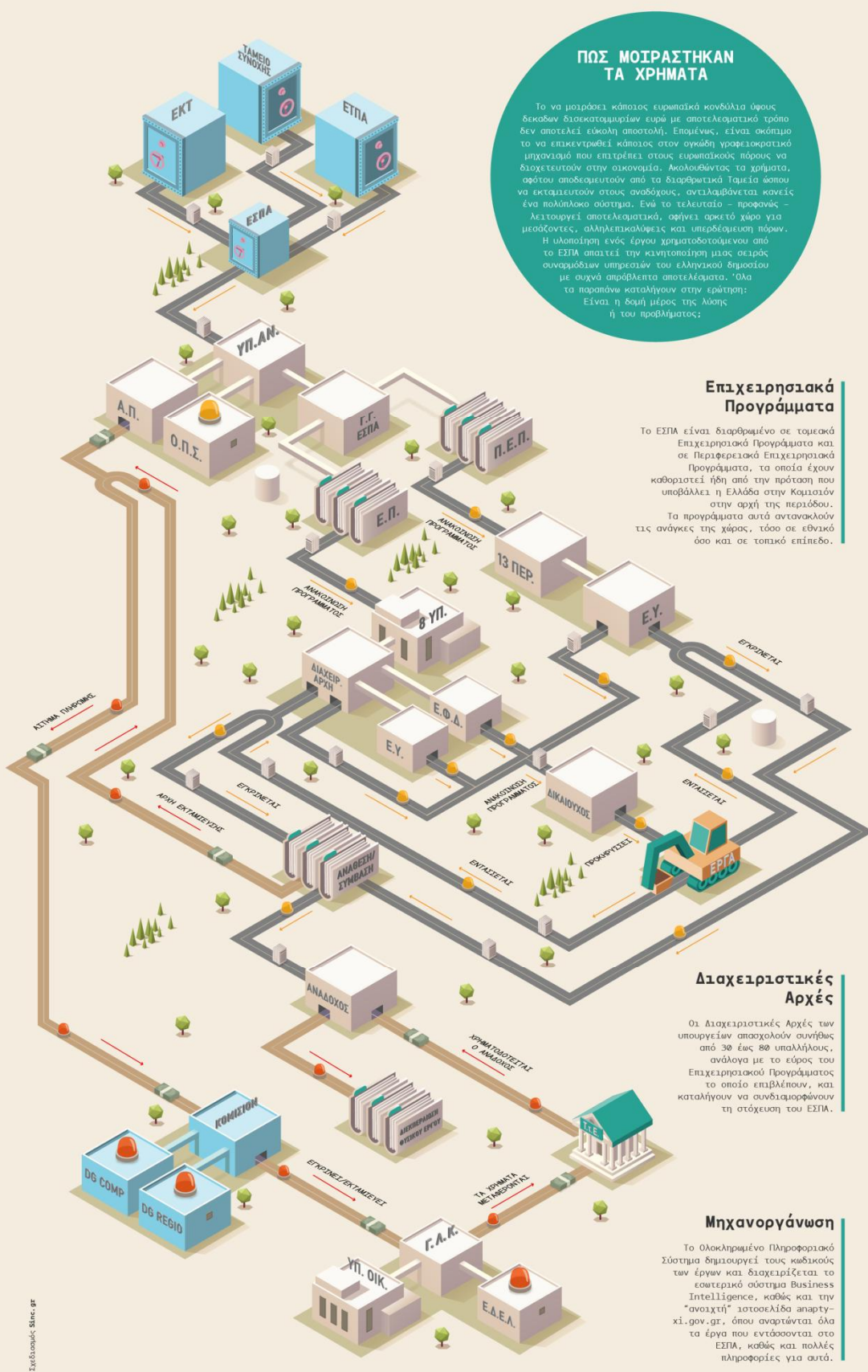
Το ΕΣΠΑ είναι διαρθρωμένο σε τομεκά ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ και σε ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, τα οποία έχουν καθοριστεί ήδη από την πρόταση που υποβάλλει η Ελλάδα στην Κομισιόν στην αρχή της περιόδου. Τα προγράμματα αυτά αντανακλούν τις ανάγκες της χώρας, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Διαχειριστικές Αρχές

Οι Διαχειριστικές Αρχές των υπουργείων απασχολούν συνήθως από 30 έως 80 υπαλλήλους, ανάλογα με το εύρος του Επιχειρησιακού Προγράμματος το οποίο επιβλέπουν, και καταλήγουν να συνδιαμορφώνουν τη σχέση του ΕΣΠΑ.

Μηχανοργάνωση

Το ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα δημιουργεί τους κωδικούς των έργων και διαχειρίζεται το εσωτερικό σύστημα Business Intelligence, καθώς και την "ανοιχτή" ιστοσελίδα anarthi.gov.gr, όπου αναρτώνται όλα τα έργα που εντάσσονται στο ΕΣΠΑ, καθώς και πολλές πληροφορίες για αυτά.

Σχεδιασμός: Siles.gr

- Α Διαδρομή έργου
- ΟΠΣ Εκεί καταχωρίζονται όλες οι πληροφορίες των έργων
- ΕΕΕΑ / DG COMP / DG REGIO Πραγματοποιούν δεξαμενή τεχνικούς ελέγχους σε κάθε στάδιο της υλοποίησης των έργων
- Έργο
- Χρηματοδότηση
- Πορεία έργου
- Πορεία χρηματοδότησης

Είναι αντιληπτό ότι πρόκειται για ένα γραφειοκρατικό σύστημα, μια διαδικασία σχεδιασμού, εγκρίσεων, αναθέσεων, υλοποίησης και ελέγχου. Το παραπάνω infographic είναι ενδεικτικό, αλλά παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια να περιγραφεί συνοπτικά η αλληλουχία υπηρεσιών και φορέων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων.

Το ΕΣΠΑ, είναι διαρθρωμένο σε τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και σε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία έχουν καθοριστεί ήδη από την πρόταση που έχει υποβάλει η Ελλάδα στην Κομισιόν στην αρχή κάθε περιόδου. Για την περίοδο 2007-2013, η διαδικασία λειτούργησε ως εξής : Μετά την ενσωμάτωση της εγκεκριμένης από την Ευρώπη πρότασης αυτής στην εθνική νομοθεσία, την ευθύνη ανέλαβε η τότε Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων (γνωστή ως Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ) στο σημερινό υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού.

Τα “θεματικά” Επιχειρησιακά Προγράμματα (υπήρχαν εννέα από αυτά στο ΕΣΠΑ 2007-2013) αντανακλούν τις ανάγκες σε εθνικό επίπεδο και η αρμοδιότητα της διαχείρισης των κονδυλίων τους περνάει στα αντίστοιχα υπουργεία. Για παράδειγμα, την ευθύνη του "Επιχειρησιακού Προγράμματος Διοικητική Μεταρρύθμιση", το οποίο επιβλέπει έργα σχετικά με την απλοποίηση της δημόσιας διοίκησης, κ.λ.π., έχει το υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης.

Αντιστοίχως, τα δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα αντανακλούν τις ανάγκες σε τοπικό επίπεδο και υλοποιούνται από τις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας.

Στα υπουργεία, οι υπηρεσίες οι οποίες διαχειρίζονται την απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ λέγονται Διαχειριστικές Αρχές και συνήθως είναι γενικές ή ειδικές γραμματείες εντός τους. Επιλέγουν τα έργα, καθορίζουν τα κριτήρια, τις διαδικασίες, τους όρους και τους αρμόδιους να παράσχουν πληροφορίες, και επιβλέπουν τα στάδια εξέλιξης του έργου. Οι Διαχειριστικές Αρχές απασχολούν συνήθως από 30 έως 80 υπαλλήλους, ανάλογα με το εύρος του Επιχειρησιακού Προγράμματος το οποίο επιβλέπουν. Τους αναλογεί αξιοσημείωτος λόγος στη διαμόρφωση όχι μόνο των θεματικών, αλλά και των γενικότερων κατευθύνσεων του ΕΣΠΑ.

Στο διάστημα αμέσως μετά τη συμφωνία Ελλάδας - Ε.Ε., οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν σε διαβούλευση με εθνικούς ή τοπικούς φορείς προκειμένου να καθοριστούν τα έργα τα οποία ανταποκρίνονται στις εκάστοτε ανάγκες. Στη συγκεκριμένη βάση γίνονται οι προκηρύξεις των έργων και εν συνεχεία οι αναθέσεις, η υλοποίηση κ.λ.π.

Ανάλογα με το είδος του έργου, επιλέγονται οι δικαιούχοι και, μετά από τους σχετικούς διαγωνισμούς, οι ανάδοχοι των έργων. Με τη συμβασιοποίηση του έργου διενεργείται η νομική δέσμευση των χρημάτων και, ανάλογα με τις παραμέτρους του έργου, έπεται η δαπάνη. Η εκταμίευση του ποσού "περνάει" επίσης μέσα από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αλλά και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Στη διάρκεια όλης της διαδικασίας, υπάρχουν δύο υπηρεσίες του υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, οι οποίες διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στην υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Αρχικά είναι το **Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα**, όπου καταχωρίζεται κάθε πράξη η οποία αφορά τη διαδικασία του ΕΣΠΑ. Το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα δημιουργεί τους κωδικούς των έργων και διαχειρίζεται το εσωτερικό σύστημα business intelligence, καθώς και την “ανοιχτή” ιστοσελίδα anartyxi.gov.gr, όπου αναρτώνται τα έργα τα οποία εντάσσονται καθώς και πολλές πληροφορίες για αυτά.

Η δεύτερη υπηρεσία είναι η ΜΟΔ, δηλαδή η **Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων**. Η ΜΟΔ ιδρύθηκε το 1996, όταν ακόμη “έτρεχε” το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, και στελεχώθηκε από προσωπικό που είχε προϋπηρεσία κυρίως σε συμβουλευτικές ή τεχνικές εταιρείες στον ιδιωτικό τομέα. Σήμερα απασχολεί περίπου 1.050 υπαλλήλους, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι αποσπασμένοι στις Διαχειριστικές Αρχές, ενώ μόλις 100-120 εργάζονται στην κεντρική υπηρεσία της ΜΟΔ διοργανώνοντας δράσεις όπως σεμινάρια, ημερίδες, κ.λ.π. Η εμπειρία των υπαλλήλων της ΜΟΔ σε πολλές περιπτώσεις καλύπτει κενά τα οποία δημιουργούν η ελλιπής κατάρτιση των υπαλλήλων υπουργείων και περιφερειών. Εφόσον η Διαχειριστική Αρχή ή ο ενδιαμέσος φορέας διαπιστώσουν παραβάσεις, τα έργα μπορούν να ακυρωθούν - ολόκληρα ή μέρος τους- από τις ίδιες υπηρεσίες.

Εκτός των Διαχειριστικών Αρχών ή ενδιαμέσων φορέων, ως Αρχή Ελέγχου έχει οριστεί η **Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου**, η οποία ανήκει στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (που υπάγεται στο υπουργείο Οικονομικών), μακριά από τη δικαιοδοσία του υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού που επιβλέπει συνολικά ή του υπουργείου που επιβλέπει το κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου μπορεί να διενεργήσει ελέγχους σε κάθε παράμετρο υλοποίησης ενός έργου, καθώς και σε κάθε επίπεδο του επιχειρησιακού προγράμματος, ενώ αν διαπιστώσει παραβάσεις έχει τη δικαιοδοσία να ενημερώσει ως και τον αρμόδιο εισαγγελέα. Ωστόσο, αν και έχει τη δυνατότητα μίσθωσης "εξωτερικών" εμπειρογνομόνων, περιγράφεται ως μια υποστελεχωμένη υπηρεσία, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς το εύρος των διαδικασιών που καλείται να ελέγξει. Δειγματοληπτικούς ελέγχους πραγματοποιούν επίσης οι σχετικές υπηρεσίες της Κομισιόν.

Οι αξιολογήσεις κατά τη διάρκεια και έπειτα από την υλοποίηση των έργων, διενεργούνται κυρίως από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου και τις ευρωπαϊκές DG Comp και η DG Regio. Η αξιολόγηση σε αυτό το στάδιο συνίσταται στο κατά πόσο τηρήθηκαν οι παράμετροι της σύμβασης που υπογράφηκε.

Αντιθέτως, τα σχόλια σχετικά με την προκαταρκτική αξιολόγηση του ΕΣΠΑ 2007 - 2013 που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο τη 2007 και είχε ως σκοπό να "καθοδηγήσει" τη σκοπιμότητα των έργων που θα εντάσσονταν στο πρόγραμμα είναι αποκαλυπτικά: "Πρόκειται για ανάλυση, η οποία βρίθεται σε γενικότητες", σχολιάζει αξιόπιστη πηγή. "Επιχειρείται μια ανάλυση τύπου SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) κάθε άλλο παρά λεπτομερής και διεισδυτική. Καθώς τα επιχειρησιακά προγράμματα εξειδικεύονται περαιτέρω, ακόμη και αυτή η υποτυπώδης αξιολόγηση, από τις Επιτροπές Παρακολούθησης, εντός των Διαχειριστικών Αρχών τείνει στην απόλυτη εξαφάνιση", καταλήγει.

Είναι σαφές ότι, παρά τα όποια προβλήματα, το ΕΣΠΑ λειτούργησε σε ένα βαθμό. Τα χρήματα απορροφήθηκαν, πολλά έργα υλοποιήθηκαν και οι πόροι των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων κατέληξαν στην ελληνική οικονομία. Ωστόσο, τα εμπόδια παρέμειναν αρκετά και, κατά πολλούς, μια δαιδαλώδης, σύνθετη και άκαμπτη γραφειοκρατική δομή που θα έπρεπε να είναι μέρος της λύσης, υπήρξε μέρος του προβλήματος.

1.2.3 Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου ΕΣΠΑ 2007 – 2013

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ θεσμοθετήθηκε με το Ν.3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (ΦΕΚ 267/Β/3.12.2007). Στο νόμο προσδιορίζονται οι φορείς που αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τίθενται οι βασικές αρχές του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου που θα εφαρμοστεί από τις ελληνικές αρχές για τη διαχείριση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Στον ίδιο νόμο προσδιορίζονται οι κανονιστικές αποφάσεις με τις οποίες εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες και η οργανωτική δομή των εμπλεκόμενων αρχών, καθορίζονται οι ειδικότερες ρυθμίσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου καθώς και μια σειρά μέτρων που στόχο έχουν την διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης κατά την υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ στο πλαίσιο των στόχων «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση», είναι κοινό για τα επί μέρους Επιχειρησιακά Προγράμματα δεδομένου ότι τα βασικά στοιχεία του Συστήματος είναι κοινά. Πιο συγκεκριμένα προβλέπονται κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζονται οριζόντια για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ειδικότερα:

1. Οι Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων είναι όλες Ειδικές Υπηρεσίες (δημόσιες αρχές) που έχουν συγκροτηθεί για το σκοπό αυτό στο οικείο Υπουργείο και διέπονται από ενιαίους κανόνες οργάνωσης, στελέχωσης και λειτουργίας.
2. Οι αρμοδιότητες που αφορούν τη διαχείριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και ασκούνται από τις Διαχειριστικές Αρχές είναι κοινές για όλες τις Ειδικές Υπηρεσίες.
3. Το σύστημα εκχώρησης αρμοδιοτήτων διαχείρισης σε Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης δηλαδή οι κανονιστικές πράξεις εκχώρησης, το περιεχόμενο των αποφάσεων εκχώρησης και το σύστημα αναφορών και παρακολούθησης των εκχωρήσεων είναι κοινό.
4. Οι εφαρμοζόμενοι κανόνες διαχείρισης είναι κοινοί. Ειδικότερα το περιεχόμενο των αποφάσεων ένταξης πράξεων σε Επιχειρησιακά Προγράμματα, το περιεχόμενο του συμφώνου αποδοχής όρων της απόφασης ένταξης, τα στοιχεία που καταχωρίζονται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, οι κανόνες δημοσιονομικών διορθώσεων και ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών είναι κοινοί για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
5. Οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες για την επιλογή και έγκριση πράξεων, την εξασφάλιση της συμμόρφωσής τους με τους εφαρμοζόμενους κανόνες και διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων βασίζονται σε ενιαίες οριζόντιες οδηγίες και τυποποιημένες λίστες ελέγχου. Για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων οι εφαρμοζόμενες οδηγίες, τα έντυπα και λίστες οι ελέγχου εξειδικεύονται σύμφωνα με το περιεχόμενο των αντίστοιχων καθεστώτων ενίσχυσης.
6. Οι διαδικασίες για τη διασφάλιση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών που δηλώνονται για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα είναι κοινές. Ειδικότερα διασφαλίζεται ότι οι δαπάνες που δηλώνονται για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα επαληθεύονται από την οικεία Διαχειριστική Αρχή ή υπό την ευθύνη της. Επίσης οι διαδικασίες πιστοποίησης και υποβολής στην Επιτροπή των δηλώσεων δαπανών είναι κοινές για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Το πληροφοριακό και

λογιστικό σύστημα το οποίο χρησιμοποιείται για την πιστοποίηση των δαπανών είναι κοινό.

7. Οι διαδικασίες επαλήθευσης της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και της επιλεξιμότητας των δαπανών βασίζονται σε κοινό εγχειρίδιο διαδικασιών. Όπου το κοινό εγχειρίδιο διαδικασιών και τα συνημμένα πρότυπα απαιτούν εξειδικεύσεις και προσαρμογές ανάλογα με το τύπο και τη φύση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων, αυτές σχεδιάζονται σε συμβατότητα με τους κανόνες διαχείρισης και τις απαιτήσεις του κοινού εγχειριδίου.

8. Το Πληροφοριακό Σύστημα το οποίο χρησιμοποιείται για την τήρηση των δεδομένων χρηματοοικονομικής διαχείρισης, παρακολούθησης, επαληθεύσεων, ελέγχων, δημοσιονομικών διορθώσεων και λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη είναι κοινό.

9. Οι απαιτήσεις για την τήρηση επαρκούς διαδρομής ελέγχου είναι κοινές για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

10. Οι διαδικασίες αναφορών και παρακολούθησης παρατυπιών και ανακτήσεων είναι κοινές για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

11. Οι γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας είναι κοινοί για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα και προβλέπονται στην Υπουργική Απόφαση Συστήματος Διαχείρισης. Ειδικότεροι κανόνες οι οποίοι εξειδικεύουν περαιτέρω τους γενικούς κανόνες επιλεξιμότητας και θέτουν αυστηρότερους όρους επιλεξιμότητας ανάλογα με τη φύση και το είδος των προσαρασόμενων κατηγοριών πράξεων δύνανται να προσδιοριστούν από την οικεία Διαχειριστική Αρχή στις προσκλήσεις προς τους δυνητικούς δικαιούχους.

12. Η Αρχή Πιστοποίησης είναι μία και κοινή για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ.

13. Η Αρχή Ελέγχου είναι μία και κοινή για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται από τις ελληνικές αρχές δομήθηκε με βάση τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58 έως 62, αξιοποιώντας την εμπειρία από τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους και λαμβάνοντας μέριμνα για τις απαιτούμενες βελτιωτικές ενέργειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν δυσλειτουργίες που εντοπίστηκαν κατά την υλοποίηση του ΚΠΣ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (ΦΕΚ 267/3.12.2007), η γενική οργανωτική δομή του Συστήματος και η σχέση μεταξύ των δομών αυτών είναι η ακόλουθη:

1. **Εθνική Αρχή Συντονισμού:** Η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, εφεξής Εθνική Αρχή Συντονισμού, έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Εθνική Αρχή Συντονισμού παρέχει κατευθύνσεις στις επί μέρους Διαχειριστικές Αρχές. Οι αρμοδιότητες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού προσδιορίζονται στο άρθρο 2 του Ν.3614/2007.

2. **Διαχειριστικές Αρχές Επιχειρησιακών Προγραμμάτων :** Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και

ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Έχει επίσης την ευθύνη της εποπτείας και συντονισμού των ενδιάμεσων φορέων στους οποίους έχει εκχωρήσει αρμοδιότητες διαχείρισης. Η διαχειριστική αρχή κάθε επιχειρησιακού προγράμματος ορίζεται στο άρθρο 5 του Ν.3614/2007 ενώ στο άρθρο 3 του ίδιου νόμου καθορίζονται οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντά της. Η διαχείριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ασκείται από Ειδικές Υπηρεσίες οι οποίες λειτουργούν ή συνιστώνται για το σκοπό αυτό στα αρμόδια Υπουργεία. Η διαχείριση των πέντε Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων / Μονάδα Περιφερειακών Προγραμμάτων υπαγόμενη στην Εθνική Αρχή Συντονισμού. Η διαχειριστική αρχή κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος παρουσιάζεται στην παρ. 1.3.2.

3. Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης : Οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης με βάση το άρθρο 59 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 δύνανται να αναλάβουν μέρος ή το σύνολο των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ν.3614/2007 οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής επιχειρησιακού προγράμματος. Ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης δύναται να οριστούν Ειδικές Υπηρεσίες, ή δημόσιες υπηρεσίες ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο ή και ορισμένα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μετά από δημόσια πρόσκληση. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης επιθεωρούνται ως προς την άσκηση των αρμοδιοτήτων διαχείρισης που αναλαμβάνουν από την οικεία Διαχειριστική Αρχή. Επίσης επιθεωρούνται από την Αρχή Πιστοποίησης και ελέγχονται από την Αρχή Ελέγχου.

4. Αρχή Πιστοποίησης : Η Αρχή Πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση των χρηματοδοτικών ροών από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής ενώ έχει την δυνατότητα διενέργειας επιθεωρήσεων στους αρμόδιους για τη διαχείριση φορείς. Ως Αρχή Πιστοποίησης ορίζεται με βάση το άρθρο 13 του Ν.3614/2007 η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής η οποία είναι ανεξάρτητη από τις Ειδικές Υπηρεσίες που ασκούν καθήκοντα διαχείρισης. Διοικητικά η Αρχή Πιστοποίησης υπάγεται απευθείας στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

5. Αρχή Ελέγχου : Η Αρχή Ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή Ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ως αρχή ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ ορίζεται, με βάση το άρθρο 15 του Ν.3614/2007, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η Αρχή Ελέγχου υποστηρίζεται στο έργο της από τρεις διευθύνσεις, η οποίες επίσης λειτουργούν στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Τόσο η ΕΔΕΛ όσο και οι διευθύνσεις που υποστηρίζουν τη λειτουργία της είναι πλήρως ανεξάρτητες από τις αρμόδιες για τη διαχείριση και πιστοποίηση αρχές.

Για την υποστήριξη των δομών αυτών στην εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων τους και στην υλοποίηση των λειτουργικών διαδικασιών που προβλέπονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου έχει αναπτυχθεί με ευθύνη της Εθνικής Αρχής Συντονισμού το **Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ)**. Το ΟΠΣ χρησιμοποιείται από

τις διαχειριστικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς, την αρχή πιστοποίησης, καθώς και την αρχή ελέγχου για την καταχώρηση και αποθήκευση, σε ηλεκτρονική μορφή, των δεδομένων προγραμματισμού, διαχείρισης, ελέγχου και υλοποίησης του ΕΣΠΑ, των επιχειρησιακών του προγραμμάτων και των πράξεων που υλοποιούνται στο πλαίσιο αυτών.

Σύμφωνα με το Ν. 3614/2007 (άρθρο 6 παρ. 1), οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΚΠΣ 2000–2006, οι οποίες συστάθηκαν δυνάμει του Ν. 2860/2000, μετονομάζονται σε Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές και αναλαμβάνουν στο πλαίσιο του οικείου Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος αρμοδιότητες διαχείρισης, για τους άξονες προτεραιότητας της αντίστοιχης διοικητικής Περιφέρειας.

Οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν οι Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειών, προσδιορίζονται στο άρθρο 6, παρ.1 του Ν.3614/07.

Η οργάνωση, τα καθήκοντα των Ενδιάμεσων Διαχειριστικών Αρχών και η κατανομή των καθηκόντων τους στις επί μέρους Μονάδες, προσδιορίζονται στις κοινές Υπουργικές Αποφάσεις του Πίνακα 3.1.1-1 (α)

Οι 13 Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές Περιφερειών παρουσιάζουν την ίδια οργανωτική δομή και συγκεκριμένα κάθε μια από αυτές συγκροτείται από τις ακόλουθες τέσσερις (4) Μονάδες:

- Α. Μονάδα Προγραμματισμού και Αξιολόγησης
- Β. Μονάδα Παρακολούθησης & Διαχείρισης Πράξεων
- Γ. Μονάδα Επιτόπιων Επαληθεύσεων
- Δ. Μονάδα Οργάνωσης- Υποστήριξης

Σύμφωνα με το Ν. 3614/2007 (άρθρο 5 παρ. 1 (α), (β), (γ) και παρ.2 (α), οι Ειδικές Υπηρεσίες:

- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση»
- Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Μεταφορών

αναλαμβάνουν αρμοδιότητες διαχείρισης για συγκεκριμένες κατηγορίες πράξεων οι οποίες περιλαμβάνονται σε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και αφορούν περιφέρειες μεταβατικής στήριξης.

1.3 ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013 συντάχθηκε στα πλαίσια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Αποτελεί ένα από τα 5 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα τα οποία μαζί με τα 8 Τομεακά και τα δώδεκα 12 Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας συγκροτούν το ΕΣΠΑ 2007-2013.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας-Θράκης αναπτύσσει τις αναπτυξιακές του παρεμβάσεις σε μία συγκεκριμένη χωρική ενότητα. Αυτή η χωρική ενότητα συγκροτείται από **τρεις Διοικητικές Περιφέρειες**. Υπάρχουν δύο Διοικητικές Περιφέρειες, η **Κεντρική και η Δυτική Μακεδονία**, οι οποίες είναι Περιφέρειες *fasing out* και η **Ανατολική Μακεδονία** που είναι αμιγής Περιφέρεια σύγκλισης.

Αυτό δημιουργεί μία διαφοροποίηση ως προς τις χρηματοδοτικές δυνατότητες των δύο Περιφερειών, σύμφωνα με τους κανονισμούς που διέπουν την 4η προγραμματική περίοδο. Η Κεντρική και η Δυτική Μακεδονία χρηματοδοτούν όλες τις αναπτυξιακές της παρεμβάσεις μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης 2007-2013 και έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτούνται μόνο μέσω του Ταμείου Συνοχής, ενώ η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας χρηματοδοτείται μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος Μακεδονίας-Θράκης 2007-2013, αλλά και μέσω των τομεακών προγραμμάτων που αναπτύσσονται στο σύνολο της χώρας. Το ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Ε (2007) 5337 26-10-2007 CCI 2007 GR 161 PO 008 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το αναπτυξιακό όραμα της χωρικής ενότητας γι' αυτή την προγραμματική περίοδο συμπυκνώνεται στη **«δημιουργία μιας βιώσιμης, ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας με έντονα εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική, κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή»**.

Στόχοι του Προγράμματος είναι:

1. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος,
2. Η αξιοποίηση της θέσης της χωρικής ενότητας στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης,
3. Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας.

Η χρηματοδότηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ανέρχεται σε 4,2 δις Ευρώ (ποσό συνολικής δημόσιας δαπάνης) εκ των οποίου τα 2,7 δις Ευρώ είναι η Κοινοτική Συμμετοχή.

Το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2007-2013 έχει σαν γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας δηλαδή τους Νομούς Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, και Φλώρινας.

Το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης του παρόντος κεφαλαίου βασίζεται στο Τελικό Κείμενο (Νοέμβριος 2006) και στο 1ο Σχέδιο (Ιούλιος 2006) του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2007-2013 για την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Το Περιεχόμενο του ΠΕΠ αφορά την δομική τοποθέτηση δράσεων στο γενικότερο στόχο της ενδυνάμωσης του ρόλου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στο ελληνικό και ευρωπαϊκό γίγνεσθαι μέσα από την αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της και τον περιορισμό των μειονεκτημάτων της. Η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώθηκε στην άρση της απομόνωσης, με τη βελτίωση της προσπελασιμότητας από τα μεγάλα αστικά κέντρα, και στην αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής με την ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Στόχος ήταν η σταδιακή μείωση του βαθμού εξάρτησης της οικονομίας της Περιφέρειας από έναν κυρίαρχο κλάδο (ενέργεια) και η ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης και σε άλλους τομείς (π.χ. τουρισμός).

Επίσης, η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώνεται στην άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων μέσω της οικονομικής ανασυγκρότησης και αξιοποίησης του ενδογενούς δυναμικού των αγροτικών ορεινών περιοχών, με στόχο τη συγκράτηση του πληθυσμού τους, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών των αστικών κυρίως κέντρων.

Στην κατεύθυνση αυτή προτείνονται μια σειρά αναπτυξιακών έργων, με κοινοτική συγχρηματοδότηση:

- βελτίωση της μεταφορικής υποδομής

- ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου
- προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής
- στήριξη των παραγωγικών τομέων της τοπικής οικονομίας, και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

1.4 Ο ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΟΔΟΠΟΙΑΣ ΣΤΟ ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

1.4.1 Γενικά για τον άξονα προτεραιότητας 2 (Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΔΜ)

Για την υλοποίηση των Γενικών Στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθορίζονται οι ακόλουθοι Άξονες Προτεραιότητας του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας για την 4η Προγραμματική Περίοδο:

Άξονας Προτεραιότητας 1: Υποδομές & Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας

Άξονας Προτεραιότητας 2: Ψηφιακή Σύγκλιση & Επιχειρηματικότητα

Άξονας Προτεραιότητας 3: Αειφόρος Ανάπτυξη & Ποιότητα Ζωής

Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 (Υποδομές & Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας) εξυπηρετεί το Γενικό Στόχο 2 (ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2: Διαμόρφωση ενός ασφαλούς πλέγματος επικοινωνίας μεταξύ των αστικών κέντρων και των αγροτικών και ορεινών περιοχών), ο οποίος αναφέρεται στη βελτίωση της πρόσβασης στο σύνολο της περιφέρειας και της δικτύωσης όλων των περιοχών μεταξύ τους.

1.4.2 Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Στόχος του συγκεκριμένου Άξονα είναι η υλοποίηση παρεμβάσεων αναφορικά με τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας στο μεταφορικό δίκτυο συνολικά, ενισχύοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών και αξιοποιώντας παράλληλα τις προοπτικές που διανοίγονται από το έργο της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων.

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο χρηματοδοτικό σχήμα του ΕΠ "Μακεδονία – Θράκη" η συγχρηματοδοτούμενη Δημόσια Δαπάνη του Άξονα Προτεραιότητας 2 ανέρχεται σε 99.035.294 €.

Το συνολικό ποσό του Άξονα Προτεραιότητας 02 έχει εκχωρηθεί στην ΕΔΑ/ΠΔΜ, η οποία έχει και την ευθύνη της διαχείρισης και εφαρμογής του Άξονα Προτεραιότητας.

Το ποσό του Άξονα Προτεραιότητας 02 που έχει εκχωρηθεί στην ΕΔΑ/ΠΔΜ ανέρχεται σε 98.000.000 εκ. € (98,9%), και το υπόλοιπο έχει εκχωρηθεί στην ΕΕΤΑΑ ΑΕ.

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού, τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων προς τα Δυτικά Βαλκάνια και των Νομαρχιακών δικτύων μεταφορών αντιμετωπίστηκαν σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα προσβασιμότητας, αναιρώντας πλέον τη γεωγραφική απομόνωση της Δυτικής Μακεδονίας.

Ειδικότερα παρατηρούνται:

- Ικανοποιητική πορεία ολοκλήρωσης των μεγάλων οδικών αξόνων (Εγνατία Οδός και Κάθετοι Άξονες), με αποτέλεσμα τη βελτίωση από άποψη χρόνου, κόστους και ποιότητας της επικοινωνίας με την υπόλοιπη χώρα, αλλά και με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες.
- Ικανοποιητικό ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο διευκολύνοντας τις επικοινωνίες στην ενδοχώρα της Περιφέρειας, το οποίο όμως χρήζει περαιτέρω ποιοτικής αναβάθμισης.
- Ολοκλήρωση της αναβάθμισης και βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου προς και από τη Θεσσαλονίκη με σκοπό την επαναλειτουργία του στο πλαίσιο της υπάρχουσας χάραξης.
- Μη ικανοποιητική λειτουργία του αερομεταφορικού δικτύου αναφορικά με τη σύνδεση των δύο αεροδρομίων Κοζάνης και Καστοριάς η οποία γίνεται σε περιοδική, μη καθημερινή βάση.

Στα πλαίσια αυτά είναι απαραίτητη η υλοποίηση παρεμβάσεων αναφορικά με τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας στο μεταφορικό δίκτυο συνολικά, ενισχύοντας την δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών και αξιοποιώντας παράλληλα τις προοπτικές που διανοίγονται από το έργο της Εγνατίας Οδού και των κάθετων αξόνων.

Στο πλαίσιο αυτό ο γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας 2 είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς και δυναμικού πλέγματος επικοινωνίας μεταξύ των αστικών κέντρων και των αγροτικών και ορεινών περιοχών.

β) Ειδικοί στόχοι

- Ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Κατασκευή νέων και ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜ Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες						
Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΝ						
1	Ολοκλήρωση κατασκευής αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T.	Χλμ.	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΕΠ 1-11-2006	32	+14	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ των αυτοκινητοδρόμων ΔΟΔ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του Ε.Π.
2	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ.	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΕΠ 1-11-2006	38	+22,22	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Εθνικού / Περιφερειακού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράτε το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται (μεταξύ διαδοχικών ή μη κόμβων).
3	Βελτίωση οδών – κατασκευή εκτός αυτοκινητοδρόμων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ.	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΕΠ 1-11-2006	125	+13,34	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Περιφερειακού/ Τοπικού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράτε το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΔΜ Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	% Αναβάθμιση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T, Εθνικού / περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου	%	ΕΥΔ ΠΕΠ	10	+3	Ο δείκτης υπολογίζει το ποσοστό των αυτοκινητοδρόμων Εθνικού / περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζεται στο σύνολο του υπάρχοντος περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου της περιφέρειας
2	Προσπελασιμότητα (Υπολογίζεται μόνο για τους αυτοκινητόδρομους)	Χλμ / ώρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΥ ΑΕ	90	+1	Ο δείκτης ορίζεται ως η Ισοδύναμη Ταχύτητα επί Ευθείας Γραμμής (ΙΤΕΓ) (Equivalent Straight-line Speed - ESS) (χλμ/ώρα) στο σύνολο των αυτοκινητοδρόμων και αντίστοιχα των νέων / αναβαθμιζόμενων οδών, που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΕΠ. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του αθροίσματος των αποστάσεων επί ευθείας γραμμής (αεροπορική απόσταση) των κομβικών σημείων που συνδέουν τους οδικούς άξονες, δια του συνολικού απαιτούμενου χρόνου για τη διάνυση του πραγματικού μήκους των συνδέσμων των κομβικών σημείων με βάση τη μέγιστη λειτουργική ταχύτητα κυκλοφορίας κάθε συνδέσμου / οδικού τμήματος. Ο δείκτης υπολογίζεται ξεχωριστά για τους αυτοκινητόδρομους και ξεχωριστά για τις νέες / αναβαθμιζόμενες οδούς.

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 2 αναμένεται να είναι:

- Βελτίωση του χρόνου επιλεγμένων διαδρομών εθνικής οδοποιίας (h:min)
- Αύξηση στη ροή οχημάτων
- Αύξηση στη ροή φορτίου

ε) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4ης Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Τελικοί ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του άξονα είναι το σύνολο των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι λαμβάνουν χώρα σε όλη τη γεωγραφική έκτασή της.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

- Οδικές μεταφορές – Οδικό δίκτυο (Ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων και κατασκευή στοχευμένων οδικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσπελασιμότητας).
- Ενίσχυση υποδομών διαμετακομιστικού εμπορίου και εφοδιαστικής αλυσίδας – Πολύτροπες μεταφορές
- Βελτίωση του δικτύου των αστικών μεταφορών.
- Παρεμβάσεις βελτίωσης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 θα συμβάλλει:

- Στη θεματική προτεραιότητα «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και στο γενικό στόχο 13 ΕΣΠΑ
- Στην Προτεραιότητα 6 «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» του ΕΠΜ
- Άμεσα στην ΚΣΚΓ 1.1.1 «Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών» και έμμεσα στην ΚΣΚΓ 1.3.1 «Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας»
- Στην ΟΚΓ 16.

1.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το ΕΣΠΑ 2007-2013 οδεύει προς ολοκλήρωση (απομένουν μόνο η ολοκλήρωση του οικονομικού αντικειμένου και η ολοκλήρωση των χαρακτηρισμένων ως ημιτελών έργων). Υπήρξαν πολλά προβλήματα στην εφαρμογή του, απόρροια πολλών παραμέτρων που σχετίζονται με το σύστημα λειτουργίας των δομών διαχείρισης και υλοποίησης. Δυστυχώς προβλήματα που ήταν εμφανή στο 3^ο ΚΠΣ δεν αντιμετωπίστηκαν, αλλά μεταφέρθηκαν και στην επόμενη προγραμματική περίοδο, επιτείνοντας το διαχειριστικό πλαίσιο. Παρά ταύτα τα επιχειρησιακά προγράμματα φαίνεται να ολοκληρώνονται χωρίς ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα σε συμφωνία με τον γενικό κανονισμό.

Αναφορικά με τον τομέα οδοποιίας, η δυνατότητα χρηματοδότησης έργων χωρίς περιορισμούς στο επίπεδο παρέμβασης (εθνικό, επαρχιακό, δημοτικό), έδωσε τη δυνατότητα επέκτασης της κλίμακας των παρεμβάσεων σε όλη την Περιφέρεια. Με αυτό τον τρόπο χρηματοδοτήθηκαν σημαντικές υποδομές στους αυτοκινητοδρόμους (Εγνατία Οδός) αλλά και σε ορεινά τμήματα του οδικού δικτύου της Περιφέρειας στοχευμένα βέβαια στην τουριστική ανάδειξη και αξιοποίηση των περιοχών που χρηματοδοτήθηκαν.

Το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο βελτιώνεται σημαντικά συμβάλλοντας στη διευκόλυνση των επικοινωνιών στην ενδοχώρα της Περιφέρειας, στην απόκτηση πρόσβασης στην Εγνατία και τους κάθετους άξονες, καθώς επίσης στη διασφάλιση της οδικής ασφάλειας και στην αξιοποίηση των προοπτικών ανάπτυξης που διανοίγονται από την υλοποίηση υποδομών και υπηρεσιών προσπελασιμότητας. Ωστόσο, παραμένει η αναγκαιότητα κατασκευής νέων συνδέσεων βελτίωσης της προσπελασιμότητας κυρίως σε περιοχές ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος (τουριστικές περιοχές, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, κ.α.) και δράσεων ποιοτικής αναβάθμισης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.

Επιχειρώντας και μια ποιοτική αποτίμηση με βάσει τους δείκτες, η πορεία επίτευξης των στόχων και της κάλυψης των δεικτών του Άξονα 2 κρίνεται πολύ καλή.

Σε επίπεδο υλοποίησης έργων τα ποσοστά κάλυψης των δεικτών κυμαίνονται από 79% - 100%. Χαμηλότερα ποσοστά κάλυψης παρουσιάζεται στον δείκτη 13 «Αριθμός έργων τομέα μεταφορών» (79%) ενώ οι υπόλοιποι δείκτες παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό κάλυψης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τον μικρότερο αριθμό έργων στο δείκτη 13 «Αριθμός έργων τομέα μεταφορών» με ποσοστό υλοποίησης 78,6%, οι βασικοί στόχοι των δεικτών κορμού του Άξονα που αφορούν την κατασκευή του οδικού δικτύου καλύφθηκαν πλήρως, δηλαδή οι δείκτες 15 «Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)» και 16 «Χιλιόμετρα κατασκευασμένων / αναβαθμισμένων δρόμων» με ποσοστά υλοποίησης 100% και 98,7% αντίστοιχα.

Μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 2 επιτεύχθηκαν οι ακόλουθοι στόχοι:

Στον τομέα των Μεταφορών:

- Υλοποιήθηκαν 22 έργα μεταφορών (ποσοστό επίτευξης δείκτη σε σχέση με την τιμή – στόχο: 80%)
- Κατασκευάστηκαν και αποπερατώθηκαν 3,9 χλμ. αυτοκινητόδρομου εντός TEN (ποσοστό επίτευξης δείκτη σε σχέση με την τιμή – στόχο: 100%)

- Αναβαθμίστηκε το 11% του Εθνικού / Περιφερειακού Δικτύου (ποσοστό επίτευξης δείκτη σε σχέση με την τιμή – στόχο: 80%).

Οι πράξεις που ολοκληρώθηκαν συνέβαλλαν στη δημιουργία 917 θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια υλοποίησης (ισοδύναμα ανθρωποέτη) (ποσοστό επίτευξης δείκτη 99,7%).

Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε τόσο τα θετικά αποτελέσματα που αποτιμώνται μετά την ολοκλήρωση του ΕΣΠΑ Μακεδονίας – Θράκης 2007 – 2013 και ειδικότερα στον θεματικό άξονα της οδοποιίας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όσο και ορισμένα παράπλευρα αποτελέσματα με αρνητικό πρόσημο. Επιχειρώντας την αποτίμηση αυτή, έχουμε :

- Με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα της «Εγνατίας Οδού» και των καθέτων της (Κοζάνη – Φλώρινα και Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή), έχουμε σημαντικότερη μείωση του απαιτούμενου χρόνου μεταφορών, είτε αφορά τη ροή οχημάτων, είτε τη ροή φορτίου. Αυτό, πρακτικά είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας (αφού πλέον είναι ευχερέστερη η πρόσβαση στους επιλεγμένους προορισμούς και εξοικονομείται χρόνος για ποιοτική ενασχόληση), ενώ παράλληλα επιτυγχάνεται σημαντική οικονομία στη μεταφορά προϊόντων από και προς τη Δυτική Μακεδονία, αλλά και ενδοπεριφερειακά, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της περιφέρειας, την αύξηση – διατήρηση της απασχόλησης (ιδίως κατά την τρέχουσα περίοδο της οικονομικής κρίσης) και την ενίσχυση – διατήρηση του εισοδήματος των άμεσα εμπλεκόμενων κατηγοριών. Παράλληλα, το ανωτέρω οδικό δίκτυο δίνει τη δυνατότητα στις τοπικές αρχές να έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια στον προγραμματισμό του αποχιονισμού των δρόμων (δεδομένου ότι οι χιονοπτώσεις είναι συχνό φαινόμενο στη Δυτική Μακεδονία, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες), άρα μετατρέποντας την εν λόγω διαδικασία ταχύτερη και οικονομικότερη.
- Με την υλοποίηση έργων «οδικής ασφάλειας» και στους τέσσερις νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, βελτιώθηκε η ασφάλεια του συγκεκριμένου οδικού δικτύου και μειώθηκε η επικινδυνότητα του. Πιο συγκεκριμένα, υλοποιήθηκαν τέσσερα μεγάλα έργα οδικής ασφάλειας, ένα σε κάθε Νομό της Περιφέρειας. Τα έργα αυτά επιχείρησαν να λύσουν το πρόβλημα της επικινδυνότητας του Εθνικού δικτύου με τρόπο επιστημονικό, αλλά και στατιστικό. Συγκεντρώθηκαν από τις αρμόδιες τροχαίες κάθε Νομού οι θέσεις με τα περισσότερα ατυχήματα, ενώ μελετήθηκαν και πιθανά νέα σημεία που συνέβαλλαν στην επικινδυνότητα του δικτύου. Το αποτέλεσμα είναι ένα ασφαλέστερο Εθνικό οδικό δίκτυο τόσο για τους κατοίκους της Δυτικής Μακεδονίας, όσο και για τους διερχόμενους οδηγούς – επιβάτες, με μείωση των ατυχημάτων και των τραυματισμών των μετακινούμενων.
- Τα οδικά έργα που υλοποιήθηκαν (Εγνατία Οδός, κάθετοι άξονες Εγνατίας, Επαρχιακοί δρόμοι, Δημοτικοί οδοί, κτλ.) συμβάλουν κατά μεγάλο ποσοστό στην ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος της Δυτικής Μακεδονίας (κυρίως πολιτιστικό). Συνεπώς με τη μεγάλη μείωση του απαιτούμενου χρόνου πρόσβασης από τα μεγάλα αστικά κέντρα (όπως η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, κ.ά.) και παράλληλα διατηρώντας την ασφάλεια των μετακινούμενων σε υψηλά επίπεδα, δίνεται κίνητρο σε πολίτες εκτός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας να επισκεφτούν τη «γραφική» Καστοριά με τη λίμνη της και της σημαντικά και πολλά αρχαιολογικά μνημεία της Βυζαντινής περιόδου (οι

περισσότερες εκ των οποίων έχουν διατηρηθεί και αναστηλωθεί μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ), τα πέτρινα γεφύρια του Νομού Γρεβενών αλλά και τα πανέμορφα χωριά τους, τα διατηρημένα παλιά αρχοντικά σε Σιάτιστα και Καστοριά κυρίως (αλλά και σε όλη την Περιφέρεια), τους αρχαιολογικούς χώρους που εκτείνονται σε όλη την Περιφέρεια και εν μέρει έχουν αναδειχτεί μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ (προϊστορικός οικισμός Δισπηλιού Καστοριάς, αρχαιολογικό μουσείο Αιανής, αρχαιολογικός χώρος Πέτρας, οχυρωματικός τείχος Διοκλητιανούπολης, τα γεωπάρκα της Περιφέρειας κ.ά.). Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι η υλοποίηση των οδικών έργων της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, συμβάλει στη διατήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη – μεγέθυνση της «φημισμένης» αποκρίας στην Κοζάνη και τη στήριξη που παρέχει στην τοπική οικονομία (ξενοδοχεία, καφετέριες, μπαρ, ταβέρνες, μίνι μάρκετ, εποχιακά είδη, κτλ.).

- Δίνεται επί πλέον κίνητρο στους επιχειρηματίες με οικονομικό αντικείμενο σχετικά με τα χιονοδρομικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας (χιονοδρομικά κέντρα Βασιλίτσας Γρεβενών, Βίγλας Πισοδερίου Φλώρινας, Βιτσίου Καστοριάς), αλλά και τις παράπλευρες δραστηριότητες, όπως ξενοδοχεία – ξενώνες, εστιατόρια, καφετέριες, μίνι μάρκετ, κτλ., να επενδύσουν περαιτέρω στις επιχειρήσεις τους ή και σε νέες, με αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση του εισοδήματος της ευρύτερης περιοχής. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια παρατηρείται εκτός από ημεδαπούς επισκέπτες των χιονοδρομικών κέντρων και σημαντικός αριθμός επισκεπτών από αλλοδαπούς κυρίως των γειτονικών χωρών. Αυτό είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για την περιοχή, προκειμένου σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία της οικονομικής κρίσης, να συγκρατήσει τα εισοδήματα των κατοίκων και συνεπώς να αποτραπεί η φυγή τους από την Δυτική Μακεδονία. Κατά την ίδια έννοια, δίνεται η δυνατότητα και το κίνητρο για αξιοποίηση των πολλών λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας (Πολυφύτου, Χειμαδίτιδα, Ζάζαρη, Βεγορίτιδα, Καστοριάς, Πραμόριτσα, Σισανίου, Μεγάλη και Μικρή Πρέσπα). Ήδη οι τοπικές αρχές έχουν προβεί σε αρκετά έργα αναβάθμισης – ανάδειξης των λιμνών, ενώ αναπτύχθηκε και παράπλευρη δραστηριότητα σε πολλές από αυτές (ταβέρνες, караβάκια περιήγησης στις λίμνες, ιππικοί όμιλοι, υδάτινα σπορ, κτλ.), δείγμα του ότι προσελκύουν τουρίστες και η σύντηξη της απόστασης μπορεί να επιφέρει περαιτέρω ανάπτυξη.
- Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι κατά κύριο λόγο αγροκτηνοτροφική, δηλ. μεγάλο ποσοστό της οικονομίας της βασίζεται στα αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα (με ιδιαίτερα γνωστό τον κρόκο Κοζάνης, τα φασόλια Πρεσπών και Καστοριάς, κτλ.), ενώ παράλληλα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού απασχολείται στους τομείς αυτούς. Όπως είναι κατανοητό λοιπόν, σημαντικό ρόλο εκτός από την παραγωγή, έχει και η διακίνηση – μεταφορά των προϊόντων, τόσο ενδοπεριφερειακά, όσο και κυρίως εκτός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με την αναφερόμενη αναβάθμιση του οδικού δικτύου της Περιφέρειας, η διακίνηση των προϊόντων καθίσταται ταχύτερη (γεγονός που παίζει σημαντικότερο ρόλο σε ευπαθή προϊόντα) και οικονομικότερη λόγω της σύντηξης του απαιτούμενου χρόνου διακίνησης. Αυτό έχει βαρύνουσα θετική επιρροή στην ανταγωνιστικότητα του αγροτικού προϊόντος της Δυτικής Μακεδονίας, με αποτέλεσμα τη διατήρηση θέσεων απασχόλησης και τη συγκράτηση του πληθυσμού. Επιπροσθέτως, δεδομένου ότι η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανήκει στην παραμεθόριο ζώνη είναι και αραιοκατοικημένη και λαμβάνοντας υπόψη Εθνικά ζητήματα που έχουν

ανακύψει από γειτνιάζουσες χώρες, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η συγκράτηση του πληθυσμού στις ευαίσθητες αυτές περιοχές.

- Αξίζει να αναφερθεί επίσης, ότι το γεγονός μείωσης του χρόνου πρόσβασης και βελτίωσης της ασφάλειας μετακίνησης σε μεγάλα αστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα), έχει ιδιαίτερη επίδραση στον τομέα της υγείας, καθώς λόγω έλλειψης σημαντικών ιατρικών ειδικοτήτων από τα νοσοκομεία της Δυτικής Μακεδονίας, αποκτά μεγάλη σημασία η σχετικά εύκολη πρόσβαση σε νοσοκομεία που μπορούν να αντιμετωπίσουν κάθε είδους περιστατικό, όπως είναι αυτά της Θεσσαλονίκης και των Ιωαννίνων. Έτσι δημιουργείται και ένα αίσθημα συγκριτικής ασφάλειας (σε σχέση με την πρότερη κατάσταση) για θέματα υγείας στους κατοίκους της Δυτικής Μακεδονίας, συμβάλλοντας στην βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.
- Τέλος, όσον αφορά θετικά αποτελέσματα, αναφέρεται και η δημιουργία θέσεων εργασίας (έστω και πρόσκαιρα) κατά τη διάρκεια κατασκευής των οδικών έργων, αλλά και μόνιμων θέσεων εργασίας που απαιτούνται για τη συντήρηση του οδικού δικτύου, αλλά και για τη λειτουργία των υπαρχόντων και μελλοντικών σταθμών διοδίων.

Πέραν των θετικών αποτελεσμάτων που παρατέθηκαν ανωτέρω, αναφέρθηκε ότι υπάρχουν και ορισμένα παράπλευρα αποτελέσματα με αρνητικό πρόσημο, όπως :

- Η ταχύτερη και ασφαλέστερη πρόσβαση σε μεγάλα αστικά κέντρα εκτός Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και σε περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος, εκτός από τα θετικά αποτελέσματα που επέφερε, είχε ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση των κατοίκων για αυθημερόν εξορμήσεις (ή και με διανυκτέρευση), είτε εντός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, είτε εκτός αυτής, με τελικό αποτέλεσμα την απώλεια τοπικού εισοδήματος (καθώς δε θα δουλύνουν επιχειρήσεις όπως ταβέρνες, καφετέριες, μίνι μάρκετ, κτλ.). Το πρόβλημα είναι εντονότερο όταν ο προορισμός είναι εκτός Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.
- Αξίζει να αναφερθεί ότι σε περιοχές που είναι κοντά στα σύνορα της χώρας με τα FYROM και την Αλβανία (αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας), η ταχύτερη και οικονομικότερη πρόσβαση προς τις χώρες αυτές, ώθησε πολλούς κατοίκους (δεδομένου της οικονομικής κρίσης που ταλανίζει τη χώρα μας) προς τις χώρες αυτές για αγορά καυσίμων, ειδών ρουχισμού και κυρίως σούπερ μάρκετ, κ.ά., με αποτέλεσμα την ολοσχερή απώλεια τοπικού εισοδήματος και το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων των ανωτέρω κλάδων. Αυτό αυτομάτως προκαλεί τη μείωση του μέσου εισοδήματος των περιοχών και ενδεχομένως την «οικονομική μετανάστευση» των κατοίκων σε άλλες περιοχές της χώρας.
- Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η κατασκευή της ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ και των καθέτων αυτής, είχε πάρα πολλά και σημαντικά οφέλη για την ανάπτυξη της Περιφέρειας και των κατοίκων της. Όμως, μαζί με το δίκτυο της ΕΓΝΑΤΙΑΣ, προγραμματίζονται να τοποθετηθούν και σταθμοί διοδίων που θα επηρεάζουν και τις ενδοπεριφερειακές κινήσεις. Αυτό αναμένεται να λειτουργήσει εν μέρει αποτρεπτικά στις μετακινήσεις των κατοίκων εντός των ορίων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, είτε για αναψυχή, είτε για επαγγελματικούς λόγους και ενδέχεται να οδηγήσει αρκετούς οδηγούς στη

χρήση του παλαιού Εθνικού και Επαρχιακού δικτύου, με ότι αυτό συνεπάγεται σε θέματα χρόνου και ασφάλειας.

- Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που ήρθε στην επιφάνεια με την κατασκευή μεγάλων κλειστών αυτοκινητόδρομων και αντιμετωπίστηκε, είναι αυτό της παρεμπόδισης της ελεύθερης κυκλοφορίας της πανίδας της περιοχής (κυρίως καφέ αρκούδα, αλλά και λύκους) στο φυσικό βιότοπο της, δημιουργώντας εμπόδια στην αναζήτηση τροφής και διαταράσσοντας το φυσικό της περιβάλλον, αλλά επίσης παρατηρήθηκαν και πολλά τροχαία με «θύμα» την καφέ αρκούδα. Έτσι, «γεννήθηκε» και τοπικά ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, μια μη κερδοσκοπική φιλοζωική εταιρεία (η έδρα της στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι στο Νυμφαίο, όπου και συντηρεί καταφύγια λύκων και καφέ αρκούδας), της οποίας κύριο μέλημα είναι η προστασία και η διατήρηση της τοπικής πανίδας στο φυσικό της περιβάλλον, με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος για αυτήν. Τα ανωτέρω προβλήματα αντιμετωπίστηκαν σχετικά επιτυχώς με την κατασκευή ενισχυμένης υπερυψηλής περίφραξης κατά μήκος των μεγάλων αυτοκινητοδρόμων (ώστε να μη μπορεί η καφέ αρκούδα να εισέλθει εντός των αυτοκινητοδρόμων), αλλά και με τη δημιουργία ισόγειων διαβάσεων ανά τακτά διαστήματα ώστε να μπορεί η τοπική πανίδα να διασχίζει τους αυτοκινητοδρόμους και να μη στερείται περιοχών για εύρεση τροφής.
- Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι δεν κατασκευάστηκε, ούτε έγιναν σημαντικές ενέργειες για την κατασκευή του τμήματος καθέτου άξονα από Κοζάνη έως τη Λάρισα, με συνέπεια τη διατήρηση της μη ικανοποιητικής κατάστασης οδικής σύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με τη Θεσσαλία και τη νότια Ελλάδα. Έτσι το οδικό δίκτυο που συνδέει την Κοζάνη (και συνεπώς την ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας) με τη Λάρισα και τη Θεσσαλία, είναι απαρχαιωμένο με πολλές στροφές και λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσέλκυση επενδύσεων από περιοχές που βρίσκονται νότια της Δυτικής Μακεδονίας (αλλά και από άλλες περιοχές που υπολογίζουν τη δυσκολία μεταφοράς προϊόντων προς τη νότια Ελλάδα), αλλά και ανθρώπων που θα ήθελαν να επισκεφθούν τη Δυτική Μακεδονία (επιλέγοντας την Εθνική οδό μέσω Θεσσαλονίκης και συνήθως και προορισμό).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014 – 2020

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό επιχηρείται μια περιγραφή των βασικών στοιχείων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014 – 2020, προκειμένου να υπάρξει μια πρώτη άποψη του τι αποτέλεσε το ΕΣΠΑ αυτό, ώστε να είναι δυνατή και κατανοητή η καταγραφή των βασικών διαφορών του με το προηγούμενο πρόγραμμα (ΕΣΠΑ 2007 – 2013). Έτσι λοιπόν αναλύεται το τι είναι το ΕΣΠΑ 2014 – 2020, ποια ήταν η δομή του, πως αναλύεται το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου που διέπεται, ενώ γίνεται μια περιγραφή των βασικών στοιχείων του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας (καθώς έγινε και πάλι μετάπτωση στο επίπεδο προγραμματισμού από διαπεριφερειακό σε αμιγώς περιφερειακό) και τέλος δίνεται μια περιγραφή και η στόχευση του άξονα προτεραιότητας 7 (Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων).

2.2 Βασικά στοιχεία – περιγραφή ΕΣΠΑ 2014 – 2020

2.2.1 Τι είναι το ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Το 2014 η Ευρωπαϊκή Ένωση εισήλθε σε μια νέα Προγραμματική Περίοδο (2014-2020).

Η συζήτηση για το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής μετά το 2013, ξεκίνησε με τη δημοσίευση της «5ης Έκθεσης για την Πολιτική της Συνοχής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Νοέμβριο του 2010. Ακολούθησαν οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020 τον Ιούνιο του 2011 και για το νομοθετικό/κανονιστικό πλαίσιο που θα διέπει τη λειτουργία των Ταμείων, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.

Με πρωταρχικό στόχο την επίτευξη της στρατηγικής «**Ευρώπη 2020**» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η Επιτροπή εισήγαγε μια σειρά από σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο η Πολιτική Συνοχής σχεδιάζεται και εφαρμόζεται, όπως, επιβράβευση επιδόσεων, στήριξη ολοκληρωμένου προγραμματισμού, έμφαση στα αποτελέσματα – παρακολούθηση της προόδου για την επίτευξη των καθορισμένων στόχων, ενίσχυση εδαφικής συνοχής και απλούστευση της διαδικασίας εφαρμογής.

Βασική διαφοροποίηση της νέας Προγραμματικής Περιόδου έναντι της προηγούμενης (2007-2013) αποτελεί η υιοθέτηση **Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου** σε επίπεδο Ένωσης, που στοχεύει στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των Ταμείων, συμπεριλαμβανομένων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στους έντεκα θεματικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στους οποίους και θα βασιστούν οι Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης (δηλαδή τα νέα ΕΣΠΑ των Κρατών-Μελών) και τα επιχειρησιακά προγράμματα.

Ειδικότερα στη χώρα μας, ο σχεδιασμός και η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγραμματισμού για την περίοδο 2014-2020 βασίστηκε επιπρόσθετα στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2011-2014 και στην σχετική Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η Ελλάδα συμμετείχε ενεργά στις διαπραγματεύσεις με τους Ευρωπαίους εταίρους για την εφαρμογή της Πολιτικής της Συνοχής στη χώρα, στη βάση των προτάσεων που διαμορφώθηκαν σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο κατόπιν σχετικής διαβούλευσης. Επίσης, συνεχής ήταν η διαβούλευση με τις αρμόδιες γεωγραφικές μονάδες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι θέσεις της οποίας αποτυπώθηκαν στις Θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Η Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων είχε ενεργό ρόλο στις διαδικασίες σχεδιασμού και στο πλαίσιο αυτό διοργάνωσε, μεταξύ άλλων, το «Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο για το ΕΚΤ κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020», σειρά τεχνικών συναντήσεων για το σχεδιασμό των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και για τις Θεματικές και Γενικές Αιρεσιμότητες ΕΚΤ, θεματικό εργαστήριο για την «προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας», καθώς και Ημερίδα Διαβούλευσης για το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020».

Στις 23 Μαΐου 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη «συμφωνία εταιρικής σχέσης» με την Ελλάδα (δηλ. το νέο ΕΣΠΑ), όπου περιγράφεται η στρατηγική για τη βέλτιστη χρήση των πόρων από τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία στη χώρα, για την περίοδο 2014-2020.

Το Δεκέμβριο του 2014 εγκρίθηκαν από τους αρμόδιους Επιτρόπους Περιφερειακής Πολιτικής και Κοινωνικών Υποθέσεων τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ).

Ακολούθως, δημοσιεύτηκε ο νόμος για τη διαχείριση του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 (Ν. 4314/2014).

Το **ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης) 2014-2020** αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας με τη συνδρομή σημαντικών πόρων που προέρχονται από τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)** της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέσω της υλοποίησης του ΕΣΠΑ επιδιώκεται η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της χώρας που συνετέλεσαν στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης αλλά και των προβλημάτων, οικονομικών και κοινωνικών, που αυτή δημιούργησε. Επίσης, το ΕΣΠΑ 2014-2020 καλείται να συνδράμει στην επίτευξη των εθνικών στόχων έναντι της **Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**. Στόχος της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι η προαγωγή μιας ανάπτυξης:

- έξυπνης, με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία,
- βιώσιμης, χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, και

χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας.

Το αναπτυξιακό όραμα του ΕΣΠΑ

«Συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρεφή, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.»

Καθοριστικό στοιχείο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιόδου 2014-2020 αποτέλεσε η εκπόνηση της εθνικής και των περιφερειακών **Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση**. Στο πλαίσιο των στρατηγικών αυτών, η χώρα και οι Περιφέρειές της καλούνται να εντοπίσουν τις δραστηριότητες εκείνες στις οποίες παρουσιάζουν ή είναι σε θέση να οικοδομήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και σε αυτές να επικεντρώσουν τους διαθέσιμους πόρους και τις προσπάθειες ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Σε εθνικό επίπεδο έχουν προσδιοριστεί οκτώ κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση.

2.2.2 Δομή & Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Ως **Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ)** ορίζεται το **σύνολο των διοικητικών Αρχών** που βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση, είναι διαρθρωμένες με συγκεκριμένη οργανωτική δομή και αναπτύσσουν επί μέρους **δραστηριότητες** με αντικειμενικό σκοπό τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων (οικονομία, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα).

Η πληροφόρηση για το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (Δομές και Διαδικασίες) είναι σημαντική και για τους Δικαιούχους (Δήμους, Υπηρεσίες Υπουργείων, ιδιωτικούς φορείς, επιχειρήσεις, κλπ) οι οποίοι υλοποιούν έργα-πράξεις στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Οι Δικαιούχοι οφείλουν να γνωρίζουν αφενός τις Αρχές/ φορείς στους οποίους πρέπει να απευθύνονται, αφετέρου τους κανόνες και τις Διαδικασίες που εφαρμόζονται για τις συγχρηματοδοτούμενες πράξεις (κανόνες επιλεξιμότητας, έκδοση πρόσκλησης για την αίτηση χρηματοδότησής τους, διαδικασία επιλογής, έλεγχοι νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων, επαληθεύσεις και έλεγχοι του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των πράξεων, μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης της απάτης, κλπ.)

Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 και για τα **Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) στο πλαίσιο του Στόχου «Επενδύσεις στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΕΑΑ)»** έχει σχεδιαστεί ένα κοινό Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.

Το Σύστημα αυτό δομήθηκε στη βάση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013, έλαβε υπόψη του τη νέα αρχιτεκτονική των ΕΠ και ενσωμάτωσε τις νέες απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Η Δομή αυτού του Συστήματος περιλαμβάνει τις Αρχές/ φορείς που αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013. Προσδιορίζονται στο Νόμο 4314/2014 – Μέρος Ι και είναι:

- Οι **Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ)**, υπεύθυνες για τη διαχείριση των ΕΠ. Στο πλαίσιο του παρόντος ΣΔΕ έχουν οριστεί δεκαοκτώ (18) ΔΑ, μία για κάθε ΕΠ. Οι ΔΑ όλων των Τομεακών ΕΠ (συνολικά 5) είναι Ειδικές Υπηρεσίες που υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού. Οι ΔΑ των ΕΠ των Περιφερειών (συνολικά 13, μία για τη διαχείριση κάθε ΕΠ Περιφέρειας) είναι Ειδικές Υπηρεσίες που υπάγονται διοικητικά στον οικείο

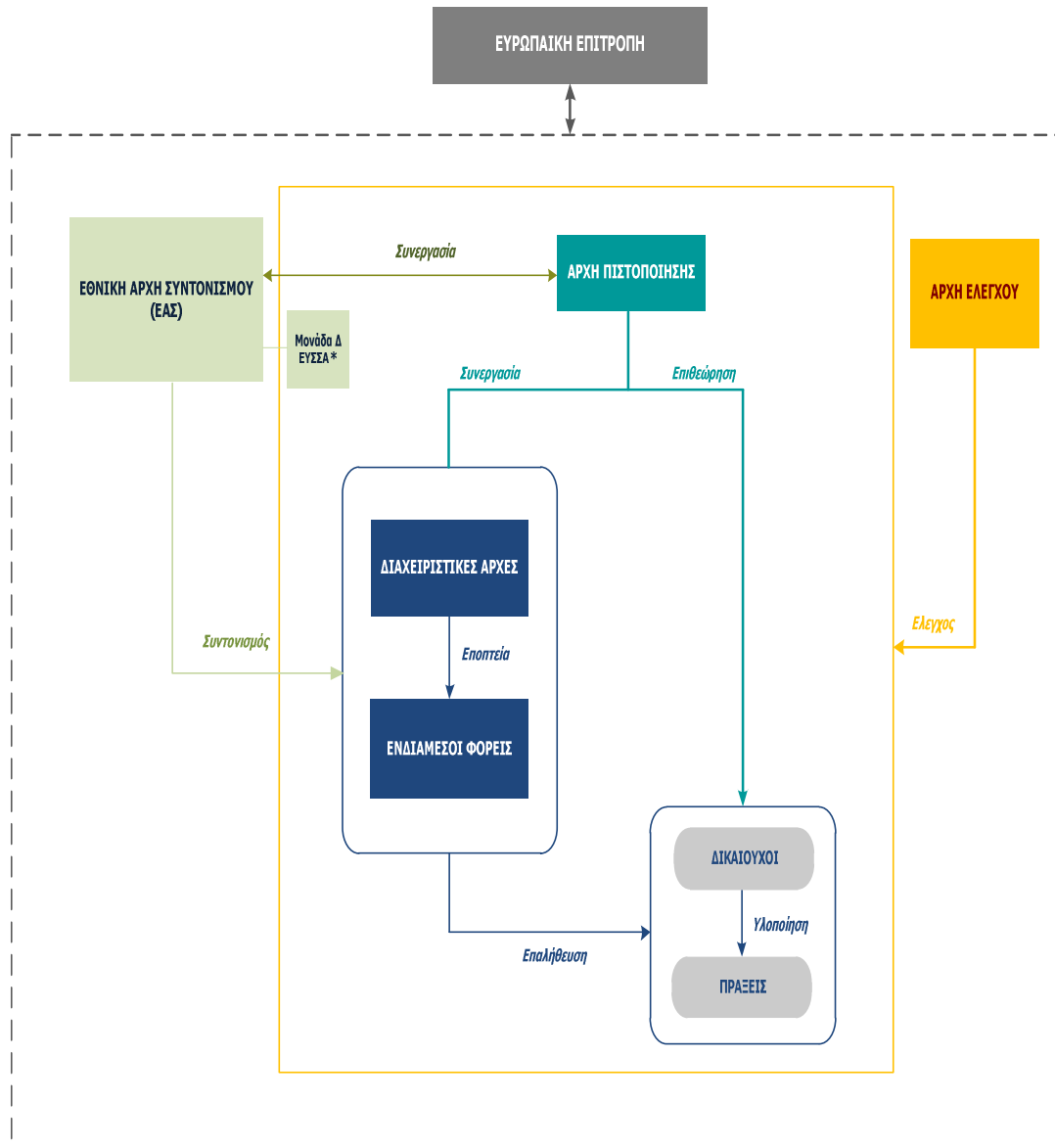
Περιφερειάρχη. Για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με τον ορισμό των Διαχειριστικών Αρχών δείτε τον Πίνακα Διαχειριστικές Αρχές Τομεακών και Περιφερειακών ΕΠ.

- Η **Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ)**, υπεύθυνη για την άσκηση των αρμοδιοτήτων πιστοποίησης. Ως ΑΠ έχει οριστεί η «Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων» που υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού. Στο πλαίσιο του παρόντος ΣΔΕ, η ΑΠ είναι κοινή για τα 18 ΕΠ.
- Η **Αρχή Ελέγχου (ΑΕ)**, υπεύθυνη για τον έλεγχο της ορθής λειτουργίας του ΣΔΕ. Ως Αρχή Ελέγχου έχει οριστεί η «Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ)», στο Υπουργείο Οικονομικών. Στο πλαίσιο του παρόντος ΣΔΕ, η Αρχή Ελέγχου είναι κοινή για τα 18 ΕΠ.
- Οι **Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ)**, στους οποίους ανατίθενται η διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής, υπό την ευθύνη της.

Επίσης, έχει οριστεί η **Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ)** ως η Αρχή που ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και παρέχει πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συντονίζει τις δραστηριότητες των άλλων ορισθέντων Αρχών/ φορέων και προωθεί την εναρμονισμένη εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού δικαίου. Η ΕΑΣ υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού και αποτελείται από 6 Ειδικές Υπηρεσίες.

Για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με την οργανωτική δομή των Αρχών/ φορέων του ΣΔΕ και τη λειτουργική τους συσχέτιση, δείτε το σχετικό διάγραμμα Λειτουργική Συσχέτιση Φορέων που συμμετέχουν στο ΣΔΕ των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και τα οποία χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ - Στόχος «Επενδύσεις στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΕΑΑ)».

Οι Αρχές / φορείς που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του ΣΔΕ εφαρμόζουν συγκεκριμένες Διαδικασίες, ώστε να εξασφαλίζεται η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Οι Διαδικασίες αυτές συνοδεύονται από τυποποιημένα έντυπα και οδηγούς. Το σύνολο αυτών των εγγράφων αποτελεί το **Έγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ** το οποίο παρέχεται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

* Στις Αρχές διαχείρισης που ελέγχονται από την Αρχή Ελέγχου, εμπίπτει και η Μονάδα Δ της ΕΥΣΣΑ της ΕΑΣ, η οποία ασκεί καθήκοντα διαχείρισης για το ΕΠ Τεχνική Βοήθεια (βλ. Παράστ. 2).

2.3 ΕΣΠΑ 2014 – 2020 / ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 εκπονήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονιστικού Πλαισίου για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, που προωθεί τη σύνδεση της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη στρατηγική “Ευρώπη 2020” μέσω ενός ενιαίου σχεδιασμού για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), που καθορίζει τη στρατηγική προσέγγιση για τις δράσεις των διαρθρωτικών πολιτικών με τον προσδιορισμό έντεκα (11) Θεματικών Στόχων σε Κοινοτικό επίπεδο, στους οποίους θα πρέπει να επικεντρώνονται οι δράσεις που θα συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία.

Το σχέδιο ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 υποβλήθηκε στις 17/07/2014 για έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), σε συνέχεια της έγκρισης του γενικού αναπτυξιακού πλαισίου της χώρας, δηλαδή του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014-2020 στις 23/05/2014 από την ΕΕ. Στις 18/12/2014 εγκρίθηκε από τους αρμόδιους Επιτρόπους Περιφερειακής Πολιτικής και Κοινωνικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 αποτελεί υποσύνολο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) της χώρας για την περίοδο 2014-2020 (νέο ΕΣΠΑ), το οποίο περιλαμβάνει τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα των Περιφερειών της χώρας και τα 7 τομεακά προγράμματα (Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία,

Υποδομές Μεταφορών - Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση, Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα, Αγροτική Ανάπτυξη, Θάλασσα και Αλιεία, Τεχνική Βοήθεια).

Το ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 σχεδιάστηκε μέσα σε ένα αυστηρά καθορισμένο προγραμματικό πλαίσιο που εκτός από τους 11 καθορισμένους Θεματικούς Στόχους και τις συγκεκριμένες Επενδυτικές Προτεραιότητες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει και ένα πλήθος νέων προϋποθέσεων και απαιτήσεων (εστίαση στα αποτελέσματα, σαφή λογική παρέμβασης (logic intervention), θεματική συγκέντρωση πόρων, εισαγωγή του πλαισίου επίδοσης και της κατανομής του αποθεματικού επίδοσης, υποχρέωση της τήρησης μίας σειράς αιρεσιμοτήτων (conditionalities) με πολλαπλούς όρους και προϋποθέσεις, υιοθέτηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) και άλλες απαιτήσεις).

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 ανέρχεται σε 330,7 εκ. €. Το 80% του ποσού αποτελεί την Κοινοτική Συνδρομή (264,6 εκ. €) και το 20% την Εθνική Συμμετοχή (66,1 εκ. €). Το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής Συνδρομής, δηλαδή το ποσό των 245,8 εκ. € προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το ποσό των 18,8 εκ. € από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Πρέπει να σημειωθεί ότι στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας πρόκειται να ενισχυθεί και με επιπλέον πόρους:

- εκχώρηση από Ταμείο Συνοχής ποσού δημόσιας δαπάνης 23,3 εκ. €, για την υλοποίηση των δράσεων διαχείρισης απορριμμάτων και μέρους των δράσεων διαχείρισης λυμάτων,
- εκχώρηση από το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη», από το οποίο ποσό περίπου 1,5 δις € θα εκχωρηθεί στις Περιφέρειες,
- από τις δράσεις των τομεακών προγραμμάτων: ΕΠ Ανταγωνιστικότητας, Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας, ΕΠ Υποδομών Μεταφορών, Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και δια Βίου Μάθησης, ΕΠ Μεταρρύθμισης του Δημόσιου Τομέα, ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης, ΕΠ Θάλασσας και Αλιείας, ΕΠ Τεχνικής Βοήθειας και ΕΠ Εδαφικής Συνεργασίας.

Το ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 καλείται να συνδράμει καθοριστικά αφενός στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της Δυτικής Μακεδονίας και την ανάκαμψη από τις επιπτώσεις της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, και αφετέρου στην ανάδειξη των ιδιαίτερων αναπτυξιακών της χαρακτηριστικών με έμφαση στην αντιμετώπιση της ανεργίας, μέσα από στοχευμένες και προσεκτικά επιλεγμένες παρεμβάσεις που θα αποφέρουν σημαντική προστιθέμενη αξία και θα συμβάλλουν στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια ανάπτυξη:

- έξυπνη με επενδύσεις στην έρευνα-καινοτομία-επιχειρηματικότητα-εκπαίδευση,
- βιώσιμη με επενδύσεις αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων και μετάβασης σε οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα και
- χωρίς αποκλεισμούς με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη μείωση της φτώχειας.

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είναι: Η συμβολή στη δημιουργία μιας διατηρήσιμης, ανταγωνιστικής, περιφερειακής οικονομίας με

βιώσιμες θέσεις εργασίας, ποιοτικό περιβάλλον και κοινωνική συνοχή. Στο επίκεντρο του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας βρίσκονται οι άνθρωποι και η ευημερία όλων των πολιτών. Η στρατηγική εστιάζει στην απασχόληση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με την ανάπτυξη καινοτόμου, ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη θέση έχει η κοινωνική συνοχή με έμφαση στην καταπολέμηση της φτώχειας. Επίσης, το όραμα διαπνέεται έντονα από την περιβαλλοντική διάσταση των δράσεων, που διαχρονικά βρίσκεται να αποτελεί βασική παράμετρο των στρατηγικών αναπτυξιακών επιλογών της Περιφέρειας.

Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η βελτίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ανταγωνιστικό επίπεδο με έμφαση στην κλαδική και χωροθετημένη εξειδίκευση μέσω της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (RIS3), στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην καινοτομία, στην ποιότητα και στον εξαγωγικό προσανατολισμό.
- Η υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και η προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και η προστασία – ανάδειξη – αξιοποίηση των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, η οποία μπορεί να συμβάλλει στη διεύρυνση των δυνατοτήτων παραγωγής και απασχόλησης.
- Η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων με έμφαση στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και τη σύνδεση περιοχών ενδιαφέροντος με τα ΔΕΔ-Μ που συμβάλλουν με στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.
- Η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής η οποία απειλείται από την πολύ υψηλή ανεργία, μέσω δράσεων στήριξης της απασχόλησης, καταπολέμησης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών υποδομών παιδείας, υγείας, πρόνοιας.

Οι τομείς προτεραιότητας ανά κλάδο που αποτυπώνονται στο σχέδιο RIS3 της Περιφέρειας και με αναφορά στη χωρική τους διάσταση είναι:

- Ο κλάδος Ενέργειας/ΑΠΕ-Τηλεθέρμανσης (κυρίως στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας).
- Ο κλάδος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων (σε όλες τις ΠΕ)
- Οι παραδοσιακοί κλάδοι της Αγροτικής Ανάπτυξης και Μεταποίησης:
- μεταποίηση – τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων (σε όλες τις ΠΕ),
- εκτροφή γουνοφόρων ζώων - δερμάτινα προϊόντα (στις ΠΕ Καστοριάς και Κοζάνης),
- τρόφιμα, ποτά, μεταλλικές κατασκευές (σε όλες τις ΠΕ).
- Ο κλάδος του Τουρισμού (σε όλες τις ΠΕ).

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα αποτελείται από 13 Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ) που περιλαμβάνουν 21 Επενδυτικές Προτεραιότητες.

2.4 Ο ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΟΔΟΠΟΙΑΣ ΣΤΟ ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

2.4.1 Γενικά για τον άξονα προτεραιότητας 7 (Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων)

Τα βασικά χαρακτηριστικά του ΑΠ 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων, είναι π/υ 54,0 εκ. € - 16,3%. (ΕΤΠΑ: 43,2 εκ €, Εθνική Συμμετοχή: 10,8 εκ. €). Οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Βελτίωση των μεταφορικών υποδομών που συνδέουν την Περιφέρεια με το ΔΕΔ-Μ (Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών).
- Βελτίωση της ποιότητας των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων μέσω της σύνδεσης αστικών κέντρων και περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό.

Οι ενδεικτικές δράσεις του άξονα περιλαμβάνουν:

- Κατασκευή τμημάτων καθέτου άξονα Εγνατίας οδού «Νίκη Φλώρινας - Κοζάνη - όρια Ν. Λάρισας»
- Έργα λειτουργικής αναβάθμισης και οδικής ασφάλειας του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και διασύνδεσης με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό.

2.4.2 Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού & τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων αντιμετωπίστηκαν σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα προσβασιμότητας, αναιρώντας πλέον τη γεωγραφική απομόνωση της Δυτικής Μακεδονίας και επηρεάζοντας θετικά τις χρονοαποστάσεις των μετακινήσεων, το ημερήσιο σύστημα μετακινήσεων, τις χρήσεις γης και τις σχέσεις τόπου κατοικίας / τόπου εργασίας για τα αστικά κέντρα της Βόρειας Ελλάδας και της ΠΔΜ. Προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού για την περαιτέρω αύξηση της προσπελασιμότητας από και προς την ΠΔΜ και την βελτίωση της σύνδεσης της με τα Εθνικά και Διεθνή εμπορικά κέντρα. Εντός του ίδιου πλαισίου, το υπόλοιπο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας, αν και χαρακτηρίζεται ικανοποιητικό, χρήζει περαιτέρω ποιοτικής αναβάθμισης και συμπληρώσεων προκειμένου να ανταποκριθεί στο νέο σύστημα μετακινήσεων που δημιουργούν τα μεγάλα οδικά έργα. Οι οδικές εμπορευματικές μεταφορές παρόλο των χαμηλών υφιστάμενων τιμών (σε σχέση με τις χώρες της ΕΕ), εμφανίζουν χαμηλή δυναμική, λόγω της γεωγραφικής θέσης της ΠΔΜ που δυσχεραίνει την άνετη ροή των εμπορευμάτων οδικώς και την ύπαρξη μιας σειράς προβλημάτων που σχετίζονται με τους χαμηλούς δείκτες πληρότητας των φορτηγών και την απουσία «κομβικών» υποδομών. Τέλος, η λειτουργία των δύο αεροδρομίων όπως και του σιδηροδρομικού δικτύου κρίνεται ανεπαρκής με μικρή συμμετοχή στις μεταφορές αγαθών και ατόμων.

Οι βασικές ανάγκες στον τομέα των μεταφορών είναι:

- Ενίσχυση της προσβασιμότητας / προσπελασιμότητας της ΠΔΜ από και προς τα Εθνικά και Διεθνή εμπορικά κέντρα
- Βελτίωση της οδικής εξυπηρέτησης περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της Περιφέρειας
- Βελτίωση της ποιότητας υπηρεσιών μετακίνησης προσώπων και μεταφοράς προϊόντων και η ενίσχυση της πολυτροπικότητας στις μεταφορές.

Συνεισφορά στους Στόχους της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Για τη στρατηγική της Ένωσης και την επίτευξη της Διατηρήσιμης Ανάπτυξης, απαραίτητος θεωρείται ο εκσυγχρονισμός του τομέα των μεταφορών που προωθεί την οικονομική ανάπτυξη μέσω της αύξησης της κινητικότητας, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που τη συνοδεύουν.

Στην νέα προγραμματική περίοδο επιδιώκεται η ενίσχυση της προσπελασιμότητας της ΠΔΜ κυρίως μέσω της ολοκλήρωσης των μεταφορικών υποδομών που συνδέουν τη Δυτική Μακεδονία με το ΔΕΔ-Μ και τη διασύνδεση των αστικών κέντρων και περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της Περιφέρειας με την Εγνατία οδό και τους κάθετους άξονες.

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ είναι:

- Ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού μεταφορικών υποδομών που συνδέουν τη Δυτική Μακεδονία με τα Εθνικά και Διεθνή εμπορικά κέντρα
- Διασύνδεση αστικών κέντρων και περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό.

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στο ΘΣ7 αναμένεται να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» μέσω της δημιουργίας αναβαθμισμένων & πλήρως διασυνδεδεμένων υποδομών μεταφοράς όσο και της διασφάλισης της συντονισμένης εφαρμογής των σχεδίων υποδομών εντός του βασικού δικτύου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρηματοδότηση των αναγκών θα γίνει μέσω του ΕΠ Δυτικής Μακεδονίας και των πόρων που θα διατεθούν από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» και το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».

2.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Στηρίζεται στο εγκεκριμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου στο οποίο έχουν ενσωματωθεί οι κανονιστικές κοινοτικές και εθνικές δεσμεύσεις. Δεν πρόκειται για απλοϊκό στην εφαρμογή σύστημα, καθώς οι απαιτήσεις είναι επαυξημένες, ενώ και οι δομές λειτουργίας του (σε όλα τα επίπεδα διοίκησης) είναι επιφορτισμένες με πρόσθετες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις.

Αναφορικά με τον τομέα οδοποιίας, τίθεται σημαντικός και μονοδιάστατος περιορισμός στη δυνατότητα χρηματοδότησης έργων τα οποία είτε αφορούν έργα σε εθνικό δίκτυο και την Εγνατία Οδό, είτε συνδέονται άμεσα με τους άξονες αυτούς. Άλλες παρεμβάσεις στο τομέα οδοποιίας μπορεί να κριθούν επιλέξιμες μόνο και εφόσον συνδέονται με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις (ΒΑΑ, ΟΧΕ). Ο γενικός στόχος του θεματικού άξονα Οδοποιίας είναι να διασφαλιστεί ότι τα συστήματα μεταφορών ανταποκρίνονται στις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις ανεπιθύμητες επιπτώσεις τους στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Η ικανοποίηση της ανάγκης Α.7.1 (1 Ενίσχυση της προσβασιμότητας / προσπελασιμότητας της ΠΔΜ από και προς τα Εθνικά και Διεθνή εμπορικά κέντρα) συνδέεται άμεσα με την επιλογή του ειδικού στόχου 7.1.1 (Ολοκλήρωση των μεταφορικών υποδομών που συνδέουν τη Δυτική Μακεδονία με το ΔΕΔ-Μ) και του τύπου δράσεων ΤΔ.7.1. Έτσι, μέσω της ολοκλήρωσης των κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού, θα εκπληρωθεί ο στόχος της ολοκλήρωσης των μεταφορικών υποδομών που συνδέουν τη Δυτική Μακεδονία με το ΔΕΔ-Μ και κατ' επέκταση θα εξυπηρετηθεί η ανάγκη της ενίσχυσης της προσβασιμότητας / προσπελασιμότητας της ΠΔΜ με εκτεταμένη συνδεσιμότητα με εθνικούς και διεθνείς εμπορικούς προορισμούς. Ο τρόπος μετάβασης από τις παρεμβάσεις / τύπους δράσεων στην

επίτευξη του ειδικού στόχου και την εξυπηρέτηση της διαπιστωμένης ανάγκης κρίνεται εξαιρετικά πιθανός.

Αντίστοιχα, ο ειδικός στόχος 7.2.1: «Ενίσχυση της σύνδεσης αστικών κέντρων και περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό» φαίνεται να καλύπτει ικανοποιητικά τις διαπιστωμένες ανάγκες Α.7.2-3 μέσω της κατάλληλης επιλογής τύπου δράσεων, με εξαίρεση την ενίσχυση της πολυτροπικότητας, η οποία δεν εμπεριέχεται, τουλάχιστον άμεσα, στην επιλογή των δράσεων. Ο τρόπος μετάβασης από τις παρεμβάσεις / τύπους δράσεων στην επίτευξη του ειδικού στόχου κρίνεται ότι είναι αρκετά πιθανός. Οι δύο από τους τρεις επιλεγέντες δείκτες αντιπροσωπεύουν κατάλληλα τις εκροές και τα αναμενόμενα αποτελέσματα, με την πιθανή επαναδιατύπωση του δείκτη «Ποσοστό οδικών αξόνων που αναβαθμίζονται στο σύνολο της Περιφέρειας» υπό την έννοια της αποσαφήνισης ότι προσμετρούνται τα αναβαθμισμένα χιλιόμετρα προς το σύνολο των χιλιομέτρων της κατηγορίας που αναβαθμίζεται (εθνικό / επαρχιακό / δημοτικό δίκτυο). Αναφορικά με τον δείκτη «Αύξηση του ποσοστού βελτίωσης της πρόσβασης οικισμών και περιοχών σε ΔΕΔ-Μ» κρίνεται ότι χρήζει επαναδιατύπωσης ώστε να καταστεί περισσότερο σαφές το μετρήσιμο αποτέλεσμα. Θα μπορούσε για παράδειγμα να αναφέρεται ως «ποσοστό οικισμών που εξυπηρετούνται από απευθείας σύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ».

Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε τόσο τα θετικά αποτελέσματα που αποτιμώνται κατά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ Δυτικής Μακεδονίας 2014 – 2020 και ειδικότερα στον θεματικό άξονα της οδοποιίας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όσο και ορισμένα παράπλευρα αποτελέσματα με αρνητικό πρόσημο, λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι το πρόγραμμα είναι σε εξέλιξη (λήγει το 2023 σύμφωνα και με τον κανόνα $n+3$) και μπορεί να προκύψουν σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τη σημερινή εικόνα. Επιχειρώντας την αποτίμηση αυτή, έχουμε :

- Σύμφωνα με όλη την ανωτέρω ανάλυση σχετικά με τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020», τις παραμέτρους που τίθενται, όπως η υποχρεωτική ένταξη ενός οδικού έργου στο ΣΠΕΜ (Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2015) και τη στόχευση σε έργα που συμβάλλουν στο διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο (ΔΕΔ-Μ) με αποτέλεσμα να κρίνεται επιλέξιμη μόνο η κατασκευή Εθνικού οδικού δικτύου ή αυτοκινητοδρόμων και δρόμων που συνδέονται με αυτούς, καθιστούν δυσχερή τον προγραμματισμό και την υλοποίηση οδικών έργων. Επιπροσθέτως, η τάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να στρέφει τα διαθέσιμα κονδύλια όλο και περισσότερο σε «soft» δράσεις, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του συνολικού διαθέσιμου κονδυλίου για την κατασκευή οδικού δικτύου, δυσχεραίνοντας περαιτέρω την «οδική ανάπτυξη» της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Συνεπώς, στην παρούσα χρονική περίοδο και ενώ υφίστανται ακόμη αξιόλογες ανάγκες για κατασκευή δρόμων, είναι δύσκολο να ικανοποιηθούν αυτές λόγω και των ανωτέρω περιορισμών. Έτσι π.χ. απομακρυσμένα ορεινά χωριά (καθώς η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από το ορεινό ανάγλυφο της) παραμένουν με κακή οδική σύνδεση με τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, με ότι αυτό συνεπάγεται για την ανάπτυξη τους, τη βελτίωση του εισοδήματος των κατοίκων τους, αλλά ακόμη και την ίδια τη συγκράτηση του πληθυσμού τους.
- Ο τρέχων σχεδιασμός (εκτός εάν αλλάξει ή προσαρμοστεί κατά τη διάρκεια και μέχρι τη λήξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος) για την κατασκευή του αυτοκινητοδρόμου Ε65 (ο οποίος συνδέει την Λαμία με την Εγνατία οδό)

επιλέχτηκε λόγω και των δυσμενών οικονομικών συνθηκών, να φτάσει μέχρι την Καλαμπάκα και όχι στην Εγνατία Οδό. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μη συνεχή οδική σύνδεση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με τη νότια Ελλάδα και κυρίως με το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών. Αυτό με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα τη μη ελκυστικότητα της Δυτικής Μακεδονίας ως περιοχή για επενδύσεις, τη μείωση του τουριστικού ρεύματος, τη δυσκολία συγκράτησης του πληθυσμού, κτλ.

- Στο ίδιο μήκος κύματος είναι και ο δρόμος «Γρεβενά – Βασιλίτσα» για τον οποίο δεν υπάρχει προς ώρας σχεδιασμός υλοποίησης του, αν και το χιονοδρομικό κέντρο Βασιλίτσας αποτελεί ορόσημο για την περιοχή και ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα στην Ελλάδα και ήδη προσελκύει πολλούς τουρίστες λάτρεις των χειμερινών σπορ. Η κατασκευή ενός σύγχρονου και ασφαλούς δρόμου από την πόλη των Γρεβενών προς το χιονοδρομικό κέντρο θα λειτουργούσε ως πολλαπλασιαστής της επισκεψιμότητας, καθώς εκτός από τη μείωση του χρόνου πρόσβασης, εξίσου σημαντικό θα ήταν και η ασφάλεια που θα παρείχε, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες λειτουργίας όπου τα φαινόμενα χιονόπτωσης είναι έντονα και συχνά και ο εκχιονισμός του δρόμου θα ήταν ταχύτερος, ευκολότερος και οικονομικότερος. Σημειώνεται ότι το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και ειδικότερα το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας (για τη συγκεκριμένη περίπτωση), απαιτούν την ακριβή τήρηση όλων των απαιτούμενων παραμέτρων και πολλές φορές η γραφειοκρατία που χαρακτηρίζει τα προγράμματα αυτά, λειτουργεί αποτρεπτικά στην ωρίμανση και υλοποίηση των έργων.
- Ένα άλλο σημείο που χρήζει αναφοράς, είναι ότι προκειμένου για την πλήρη και ολοκληρωμένη αξιοποίηση, τόσο τουριστική, όσο και περιβαλλοντική των πολλών λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας, μια από τις παρεμβάσεις που απαιτούνται (σύμφωνα και με τις απαιτήσεις που καταγράφονται από δυνητικούς δικαιούχους) είναι αυτή του εκσυγχρονισμού του οδικού δικτύου πρόσβασης σε αυτές (καθώς δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί οι παρεμβάσεις για την τουριστική ανάδειξη τους) και σύμφωνα με τα ανωτέρω οι περισσότερες επεμβάσεις είναι μη επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας και με δεδομένη την έλλειψη άλλων πόρων (κυρίως Εθνικών), καθίσταται δυσχερής η υλοποίηση των αναφερόμενων παρεμβάσεων. Αυτό θα έχει αντίκτυπο στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις περιοχές αυτές, αλλά και ευρύτερα στις περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος (κυρίως λιμνών), με επιπτώσεις στην απασχόληση και το εισόδημα των κατοίκων.
- Ένα γενικότερο φαινόμενο που δεν αφορά στενά μόνο τις δράσεις του θεματικού άξονα οδοποιίας, αλλά ευρύτερα κάθε είδους δράση, είναι αυτό της μη ύπαρξης επαρκών πόρων για την εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών προκειμένου να υλοποιηθούν τα αντίστοιχα έργα υποδομής. Συνεπώς θα πρέπει να υπάρχει μια πολύ καλή στρατηγική των τοπικών αλλά και Εθνικών αρχών, για την προτεραιότητα των έργων και τη σωστή εκτίμηση της σπουδαιότητάς τους.
- Η ολοκλήρωση μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ του κάθετου άξονα «Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή», εκτός των άμεσων ωφελειών που προκάλεσε στην Δυτική Μακεδονία (και οι οποίες αναλύονται παραπάνω, αλλά και στο ΕΣΠΑ 2007 – 2013), επέφερε και τον εκσυγχρονισμό του τελωνειακού σταθμού Κρυσταλλοπηγής και τα πρώτα σημάδια δείχνουν ότι πλέον μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς τον τελωνειακό σταθμό Κακαβιάς,

αποσπώντας αριθμό μετακινούμενων από και προς την Αλβανία, τονώνοντας και την εμπορική κίνηση των περιοχών πλησίον του αυτοκινητόδρομου (ΣΕΑ, πρατήρια καυσίμων, σούπερ μάρκετ, εστιατόρια, κτλ.).

- Επίσης, το τρέχον πρόγραμμα είναι στοχευμένο και τα έργα που έχουν εγγραφεί στο ΣΠΕΜ αποσκοπούν στην κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Έτσι λοιπόν, προγραμματίζεται η κατασκευή του οδικού τμήματος Βεύη – Βεύη (από Βεύη έως Αμμοχώρι), του κάθετου άξονα της Εγνατίας Οδού «Λάρισα – Κοζάνη – Φλώρινα – Νίκη). Το τμήμα αυτό με την κατασκευή του θα συμβάλει στην περεταίρω μείωση του απαιτούμενου χρόνου πρόσβασης από και προς την Φλώρινα, θα την κάνει περεταίρω προσβάσιμη στους κατοίκους εντός και εκτός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, θα αυξήσει την μεταφορά προϊόντων (τονώνοντας το εμπόριο και την ανάπτυξη), θα αυξήσει την τουριστική κίνηση προς το χιονοδρομικό κέντρο Πισοδερίου (τονώνοντας το τοπικό εισόδημα) και θα συμβάλει στην άρση του αισθήματος απομόνωσης των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής της Φλώρινας.
- Τέλος, εξυπακούεται ότι ισχύουν και ενισχύονται τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν στην ενότητα 1.5 για το ΕΣΠΑ Μακεδονίας – Θράκης 2007 – 2013 και ειδικότερα τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου πρόσβασης σε μεγάλα αστικά κέντρα, την άρση της απομόνωσης της Δυτικής Μακεδονίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, την ενίσχυση του τοπικού εισοδήματος, κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014 – 2020

3.1 Εισαγωγή

Οι χρόνιες παθογένειες του ελληνικού συστήματος δημοσίων συμβάσεων (εκτεταμένη διάσπαση και πολυπλοκότητα του νομοθετικού-κανονιστικού θεσμικού πλαισίου, μη αξιοποίηση σύγχρονων πρακτικών, όπως οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, οι συμφωνίες πλαίσιο κι οι τεχνικές συγκεντρωτικές αγορών, επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες και λειτουργίες μεταξύ των δημοσίων φορέων, και χρονοβόρες διαδικασίες παροχής έννομης προστασίας), κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη της μεταρρύθμισης του εθνικού νομοθετικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων με στόχο την ενοποίηση, την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του, ώστε να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό, ομοιόμορφο και χρηστικό κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο, το οποίο θα συμβάλλει στην βελτιστοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου. Κατόπιν αυτών, θεσπίστηκε το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 το οποίο και εμπεριέχει αλλαγές – διαφορές σε σχέση με το ΕΣΠΑ 2007 – 2013, στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των ανωτέρω προσδοκιών.

3.2 Βασικές διαφορές

3.2.1 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά

Διαχειριστική Επάρκεια

Μία πρώτη αξιοπρόσεκτη διαφοροποίηση που παρατηρείται μεταξύ των δύο τελευταίων προγραμματικών περιόδων, είναι η **διαχειριστική επάρκεια**. Η διαχειριστική επάρκεια αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για να εντάξει κάποιος δήμος (ή άλλος Δικαιούχος) έργα του, ως τελικός δικαιούχος, στο νέο ΕΣΠΑ. Από αυτή την άποψη είναι πολύ σημαντικό οι δήμοι να προετοιμαστούν. Προετοιμασία δεν σημαίνει μόνο συμπλήρωση του φακέλου, αλλά και αυτοαξιολόγηση, ώστε να εντοπιστούν έγκαιρα τα σημεία που επιδέχονται βελτίωσης. Οι προϋποθέσεις της εξασφάλισης διαχειριστικής ικανότητας των δυνητικών δικαιούχων για την Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2014-2020 παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεία με τις αντίστοιχες της περιόδου 2007-2013. Ως εκ τούτου, οι δήμοι θα πρέπει να αξιοποιήσουν την τεκμηρίωση της ΠΠ 2007-2013, και την υπάρχουσα εμπειρία, προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός τους φόρτος.

Η διασφάλιση της διαχειριστικής ικανότητας των δικαιούχων, κατά την περίοδο 2014-2020 αποτελεί κανονιστική υποχρέωση. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων, η αρμόδια αρχή διαχείρισης εξασφαλίζει ότι ο δικαιούχος διαθέτει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα να τηρήσει τους όρους πριν από την έγκριση της πράξης.

Δεν απαιτείται ο δήμος να έχει ήδη αποκτήσει έγγραφο ή πιστοποιητικό διαχειριστικής επάρκειας πριν την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης, (όπως ίσχυε κατά την ΠΠ 2007 – 2013).

Μία επίσης σημαντική διαφοροποίηση των κατευθύνσεων, ως προς την ικανότητα των δικαιούχων, είναι ότι δεν προβλέπεται η σύναψη ειδικής Προγραμματικής Σύμβασης, όπως προβλεπόταν, η οποία είχε ως προϋπόθεση ο «αδύναμος»

δικαιούχος να μπορεί να συμβληθεί με άλλον «διαχειριστικά επαρκή δικαιούχο», μόνο όταν δεν «επιβεβαιώνεται η διαχειριστική του επάρκεια».

Επακόλουθα, ο κύριος του έργου μπορεί, για τον ίδιο τύπο πράξεων, να λειτουργήσει σε μια πράξη ως δικαιούχος ο ίδιος, χρησιμοποιώντας το υφιστάμενο δυναμικό του, ενώ σε άλλη πράξη, με κατάλληλη τεκμηρίωση, να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα υλοποίησης σε άλλο ικανό δικαιούχο, μέσω Προγραμματικής Σύμβασης ή/και να ενισχυθεί ως προς την επιχειρησιακή του ικανότητα.

Στην ΠΠ 2014 – 2020 ένας «αδύναμος» δικαιούχος μπορεί να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα εκτέλεσης συγκεκριμένης πράξης σε άλλο δικαιούχο, (υποκατάσταση ως δικαιούχος), με Προγραμματικές Συμβάσεις, που προβλέπονται ήδη στην υφιστάμενη νομοθεσία.

Μέρος ή και το σύνολο των κριτηρίων εκτίμησης της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας του δικαιούχου μπορεί να καλυφθεί και μέσω σχετικής πιστοποίησης από τρίτους φορείς.

Ως ελάχιστο αποδεκτό κατώφλι για θετική αξιολόγηση θεωρείται η μη ταυτόχρονη συμμετοχή του κύριου επιβλέποντα σε πάνω από 2 έργα, προϋπολογισμού άνω των ορίων των Κοινοτικών Οδηγιών ή πάνω από 3 έργα συνολικά, περιλαμβανομένου πιθανά και ενός άνω των ορίων (περιλαμβάνονται όλα τα υποέργα που προβλέπεται να επιβλέπει ταυτόχρονα κάθε επιβλέπων).

Για την περίοδο 2014 – 2020 ορίζονται ως γενικά κριτήρια αξιολόγησης (και όχι ως προϋποθέσεις για την έκδοση βεβαίωσης διαχειριστικής επάρκειας) τα ακόλουθα :

- A. Διοικητική Ικανότητα
- B. Επιχειρησιακή ικανότητα
- C. Χρηματοοικονομική ικανότητα
- D. Πρόσθετα κριτήρια – υποδείξεις

Αιρεσιμότητες

Μία περεταίρω διαφοροποίηση είναι η εισαγωγή στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 της έννοιας των **εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων**. Οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες αποτελούν προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν το αναγκαίο πλαίσιο ρυθμίσεων και συνθηκών για την ουσιαστική υποστήριξη από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στο πλαίσιο του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης. Οι αιρεσιμότητες διακρίνονται σε γενικές και θεματικές και εφαρμόζονται σε όλα τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 σύμφωνα με το Άρθρο 19 και το Παράρτημα XI του Κανονισμού 1303/2013 «περί καθορισμού των κοινών διατάξεων», το άρθρο 9 και το Παράρτημα V του Κανονισμού 1305/2013 για τη «στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» και το άρθρο 11 και το Παράρτημα IV του Κανονισμού 508/2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας. Οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες του ΕΣΠΑ 2014 - 2020, είναι οι εξής:

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΕΣ

- Η ύπαρξη μιας εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής ευφυούς εξειδίκευσης σε συνάφεια με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, η οποία να προκαλεί μόχλευση στην ιδιωτική δαπάνη για έρευνα και καινοτομία και να συνδέεται με την καλή επίδοση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας.
- Η ύπαρξη πολυετούς σχεδίου για τον προϋπολογισμό κόστους και τον καθορισμό προτεραιοτήτων των επενδύσεων.

- Ψηφιακή ανάπτυξη: Ένα στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη με στόχο την ενθάρρυνση οικονομικά προσιτών, καλής ποιότητας και διαλειτουργικών μέσω της χρήσης των ΤΠΕ ιδιωτικών και δημόσιων υπηρεσιών και αύξηση του βαθμού χρήσης τους από τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων ομάδων, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών διασυνοριακής συνεργασίας.
- Υποδομή δικτύων πρόσβασης της γενιάς (NGA): Η ύπαρξη εθνικών ή περιφερειακών σχεδίων NGA που λαμβάνουν υπόψη της περιφερειακές δράσεις για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για την πρόσβαση υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο, που εστιάζονται σε περιοχές της οποίας η αγορά δεν μπορεί να παρέχει ανοικτή υποδομή με προσιτό κόστος και σε ικανοποιητική ποιότητα, σύμφωνα με της κανόνες ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ και παρέχουν προσβάσιμες υπηρεσίες της ευάλωτες ομάδες.
- Υλοποίηση συγκεκριμένων ενεργειών για την προώθηση της επιχειρηματικότητας λαμβάνοντας υπόψη την «Πράξη για της Μικρές Επιχειρήσεις» [Small Business Act (SBA)].
- Υλοποίηση ενεργειών για την προώθηση οικονομικά αποτελεσματικών βελτιώσεων στην αποδοτικότητα της χρήσης ενέργειας από της τελικούς χρήστες καθώς και για την προώθηση οικονομικά αποτελεσματικών επενδύσεων στην Ενεργειακή Αποδοτικότητα κατά την κατασκευή ή ανακαίνιση κτηρίων.
- Υλοποίηση ενεργειών για την προώθηση υψηλής αποδοτικότητας συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού.
- Υλοποίηση ενεργειών για την προώθηση της παραγωγής και διανομής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Εθνικές ή περιφερειακές εκτιμήσεις επικινδυνότητας για την διαχείριση φυσικών καταστροφών λαμβάνοντας υπόψη την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Καλές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες (ΚΓΠΣ): τα πρότυπα καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης των εκτάσεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο I του τίτλου VI του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 και σε εθνικό επίπεδο.
- Τομέας υδατικών πόρων: Ύπαρξη (α) τιμολογιακής πολιτικής για το νερό που θα παρέχει επαρκή κίνητρα της χρήστες για την αποδοτική χρήση υδατικών πόρων και (β) μιας επαρκούς συνεισφοράς των διαφορών χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης σε ποσοστό που θα καθορισθεί στα εγκεκριμένα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών, για επενδύσεις που υποστηρίζονται από Προγράμματα.
- Προώθηση οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων στον τομέα αποβλήτων, ιδίως με την ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/EC για τα απόβλητα και σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων.
- Ελάχιστες απαιτήσεις για τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα: οι ελάχιστες απαιτήσεις για τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 28 κεφάλαιο I του τίτλου III του κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013 καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο.
- Μεταφορές: Η ύπαρξη ενός συνολικού σχεδίου/ων ή πλαισίου/ων για τις επενδύσεις μεταφορών σύμφωνα με το θεσμικό σύστημα των κρατών μελών

(που περιλαμβάνει τις δημόσιες μεταφορές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) το οποίο υποστηρίζει την ανάπτυξη υποδομών και βελτιώνει τις συνδέσεις με το αναλυτικό και βασικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ.

- Σιδηροδρομικό δίκτυο: Η ύπαρξη στο συνολικό σχέδιο/-α ή πλαίσιο/-α για τις μεταφορές ειδικού τμήματος για την ανάπτυξη των σιδηροδρόμων σύμφωνα με το θεσμικό σύστημα των κρατών μελών (που περιλαμβάνει τις δημόσιες μεταφορές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) το οποίο υποστηρίζει την ανάπτυξη υποδομών και βελτιώνει τις συνδέσεις με το αναλυτικό και βασικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ. Οι επενδύσεις καλύπτουν τα κινητά στοιχεία ενεργητικού και τη διαλειτουργικότητα και δημιουργία ικανοτήτων.
- Λοιποί τρόποι μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών πλωτών οδών και των θαλάσσιων μεταφορών, των λιμένων, των πολυτροπικών συνδέσεων και των υποδομών αερολιμένων: Η ύπαρξη στο συνολικό σχέδιο/-α ή πλαίσιο/-α για τις μεταφορές ειδικού τμήματος για τις εσωτερικές πλωτές οδούς και τις θαλάσσιες μεταφορές, τους λιμένες, τις πολυτροπικές συνδέσεις και τις υποδομές αερολιμένων, το οποίο συνεισφέρει στη βελτίωση των συνδέσεων με το αναλυτικό και βασικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ και στην προώθηση της βιώσιμης περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας.
- Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας: Η ύπαρξη ολοκληρωμένων σχεδίων για επενδύσεις σε έξυπνες υποδομές ενέργειας και ρυθμιστικών μέτρων τα οποία συμβάλλουν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού.
- Οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας σχεδιάζονται και υλοποιούνται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση.
- Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων: η ύπαρξη της στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για χωρίς αποκλεισμούς υποστήριξη της εκκίνησης.
- Οι θεσμικοί φορείς της αγοράς εργασίας εκσυγχρονίζονται και ενισχύονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Πριν από τις μεταρρυθμίσεις των θεσμικών φορέων της αγοράς εργασίας καταρτίζεται ένα σαφές στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής και πραγματοποιείται ή εκ των προτέρων αξιολόγηση μεταξύ άλλων όσον αφορά τη διάσταση της ισότητας του φύλου.
- Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή: Η ύπαρξη πολιτικών που έχουν στόχο να ευνοήσουν την πρόβλεψη και τη σωστή διαχείριση της αλλαγής και της αναδιάρθρωσης.
- Η ύπαρξη στρατηγικού 4πλαισίου πολιτικής για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, μεταξύ άλλων μέσω της υλοποίησης της «Εγγύησης για τη νεολαία». Αυτή η εκ των προτέρων αιρεσιμότητα εφαρμόζεται μόνο για την υλοποίηση της ΠΑΝ.
- Η ύπαρξη και εφαρμογή εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας με στόχο την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση.
- Να υφίσταται εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ένταξη των Ρομά.
- Υγεία: Η ύπαρξη εθνικού ή περιφερειακού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την υγεία, εντός των ορίων του άρθρου 168 της ΣΛΕΕ, εξασφαλίζοντας την οικονομική βιωσιμότητα.

- Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου: Η ύπαρξη στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ) εντός των ορίων του άρθρου 165 ΣΛΕΕ.
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Η ύπαρξη εθνικού ή περιφερειακού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την αύξηση της επιτυχίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, της ποιότητας.
- Δια βίου μάθηση: Η ύπαρξη εθνικού ή/και περιφερειακού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τη δια βίου μάθηση, εντός των ορίων του άρθρου 165 ΣΛΕΕ.
- Η ύπαρξη εθνικού ή περιφερειακού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ανάπτυξη της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), εντός των ορίων του άρθρου 165 ΣΛΕΕ.
- Η ύπαρξη στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΗΤΕΣ

- Η ύπαρξη διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση και την εφαρμογή της νομοθεσίας και της πολιτικής της Ένωσης κατά των διακρίσεων στο πεδίο των ΕΔΕΤ.
- Η ύπαρξη διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση και την εφαρμογή της νομοθεσίας και της πολιτικής της Ένωσης για την ισότητα των φύλων στο πεδίο των ΕΔΕΤ.
- Αναπηρία.
- Η ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης περί δημόσιων συμβάσεων (ΔΣ) στο πεδίο των ΕΔΕΤ.
- Η ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων στο πεδίο των ΕΔΕΤ.
- Η ύπαρξη ρυθμίσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με την ΕΠΕ και τη ΣΠΕ.
- Η ύπαρξη μιας αναγκαίας στατιστικής βάσης για τις αξιολογήσεις εκτίμησης της αποτελεσματικότητας και της επίπτωσης των προγραμμάτων. Η ύπαρξη ενός συστήματος δεικτών αποτελεσμάτων που είναι απαραίτητο για την επιλογή των δράσεων οι οποίες συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στην επιδίωξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων, για την παρακολούθηση της προόδου για την επίτευξή των αποτελεσμάτων και τη διενέργεια αξιολογήσεων επιπτώσεων.

Καταπολέμηση της απάτης

Συνεχίζοντας την ανάλυση των ουσιαστών διαφορών, αναφέρεται η εισαγωγή στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 της έννοιας «**καταπολέμηση της απάτης**».

Σκοπός της διαδικασίας είναι η αξιολόγηση των κινδύνων απάτης, στο πλαίσιο της πρόληψης και εφαρμογής αποτελεσματικών και αναλογικών μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης στις διαρθρωτικές δράσεις.

Το θεσμικό πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, περιλαμβάνεται στον Κανονισμό 1303/2013, Άρθρο 125, παρ. 4, στοιχείο γ και στο Νόμο 4314/2014, Άρθρο 52.

Η διαδικασία εφαρμόζεται σε ετήσια ή σε διετή βάση από τις ΔΑ, με χρήση του Εργαλείου Αξιολόγησης Κινδύνων Απάτης που προτείνει η Επιτροπή στο σχετικό

Οδηγό [Guidance Note on Fraud Risk Assessment and Effective and Proportionate Anti-Fraud Measures (EGESIF 14-0021-00, 16/06/2014)].

Ορίζεται Υπεύθυνος για θέματα απάτης και συγκροτείται ομάδα, έργο της οποίας είναι η διενέργεια αξιολογήσεων κινδύνων απάτης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η αξιολόγηση στοχεύει:

α) στον προσδιορισμό των κινδύνων για τους οποίους κρίνεται ότι δεν έχουν γίνει ακόμη αρκετές ενέργειες για να περιοριστεί η πιθανότητα εκδήλωσης ή η επίπτωση τους σε ένα αποδεκτό / ανεκτό επίπεδο και

β) στην αντιμετώπιση των παραπάνω κινδύνων, με την επιλογή / πρόταση αποτελεσματικών και αναλογικών μέτρων κατά της απάτης.

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται με τη χρήση του Εργαλείου Αξιολόγησης Κινδύνων Απάτης (τυποποιημένο έντυπο E.VIII.1_1). Στο εργαλείο αυτό (που έχει αναπτυχθεί σε πλατφόρμα Excel) έχουν προκαθοριστεί συνήθεις κίνδυνοι απάτης που αναγνωρίζονται σε κρίσιμες διεργασίες του ΣΔΕ, καθώς και μέτρα αντιμετώπισής τους, και δίνεται η δυνατότητα αξιολόγησης με βάση συγκεκριμένη μεθοδολογία η οποία περιγράφεται στο σχετικό έντυπο των Οδηγιών χρήσης του Εργαλείου Αξιολόγησης Κινδύνων Απάτης (Οδηγία O_E.VIII.1_1).

Οι κρίσιμες διεργασίες που εξετάζονται, είναι:

- Η αξιολόγηση και επιλογή Πράξεων
- Η υλοποίηση και επαλήθευση Πράξεων
- Η πιστοποίηση και οι πληρωμές
- Οι απευθείας αναθέσεις της ΔΑ μέσω Τεχνικής Βοήθειας.

Για την αξιολόγηση κινδύνων σε καθεμία από τις παραπάνω διεργασίες, ακολουθούνται τα εξής μεθοδολογικά βήματα:

1. Προσδιορισμός κινδύνου.
2. Ποσοτικοποίηση της πιθανότητας εκδήλωσης και επίπτωσης του Μικτού Κινδύνου (= gross risk).
3. Εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ελέγχου που ήδη εφαρμόζονται για τον περιορισμό του μικτού κινδύνου.
4. Εκτίμηση του «καθαρού» (υπολειπόμενου) κινδύνου [=net (residual) risk], λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα των υφιστάμενων μέτρων ελέγχου και της αποτελεσματικότητάς τους, δηλ. η κατάσταση ως έχει αυτή τη στιγμή
5. Εκτίμηση του αποτελέσματος που θα έχουν στον «καθαρό» κίνδυνο, τα επιπρόσθετα μέτρα ελέγχου που προγραμματίζεται να ληφθούν.
6. Καθορισμός του κινδύνου-στόχου (target risk). Αναφέρεται στο επίπεδο κινδύνου που θεωρείται ως ανεκτό (αφού ληφθεί υπόψη το αποτέλεσμα υφιστάμενων ή σχεδιαζόμενων μέτρων ελέγχου).

Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, συνεκτιμώνται, εκτός από τα προκαθορισμένα στοιχεία του Εργαλείου, και άλλες πηγές πληροφόρησης, όπως τυχόν αναφορές υπονοιών απάτης (Διαδικασίες ΔVIII_2: Εξέταση ενδείξεων απάτης και αναφορά υπονοιών απάτης και ΔVIII_3: Υποδοχή και εξέταση καταγγελιών), εκθέσεις επιθεωρήσεων της ΑΠ (Διαδικασία Δ.ΠΙΙ_4) και εκθέσεις ελέγχων της Αρχής Ελέγχου ή ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων εθνικών ελεγκτικών αρχών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης συμπεριλαμβάνουν και το σχέδιο δράσης που προγραμματίζει να εφαρμόσει η ΔΑ για κάθε κίνδυνο (εφόσον απαιτείται). Το σχέδιο δράσης αποτυπώνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πρόληψη και αντιμετώπιση του κινδύνου, τους υπεύθυνους και τις προθεσμίες εφαρμογής.

Διαχείριση κινδύνων

Περεταίρω εισήχθη και η έννοια της «**Διαχείρισης Κινδύνων**».

Σκοπός της διαδικασίας είναι η εκτίμηση και η αντιμετώπιση των κινδύνων που ενδέχεται να επηρεάσουν την ομαλή υλοποίηση και την επίτευξη των στόχων του ΕΠ. Η διαδικασία εφαρμόζεται από τις ΔΑ/ΕΦ λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες που προκύπτουν από το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον και ιδίως σε περιπτώσεις σημαντικών τροποποιήσεων του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Στη διαδικασία αυτή, λαμβάνονται υπόψη και τα αποτελέσματα από την Αξιολόγηση Κινδύνων Απάτης.

Το θεσμικό πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, περιλαμβάνεται στον Κανονισμό 1303/2013: Παράρτημα XIII και στον Κανονισμό 1011/2014: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ 2.2 Οργάνωση και διαδικασίες της διαχειριστικής αρχής.

Ορίζεται Υπεύθυνος Διαχείρισης Κινδύνων και συγκροτείται ομάδα, έργο της οποίας είναι η εφαρμογή των ενεργειών εντοπισμού, αξιολόγησης και αντιμετώπισης κινδύνων στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Θεμελιώδες τμήμα της διεργασίας διαχείρισης κινδύνων αποτελεί η Εκτίμηση κινδύνων (Risk assessment), η οποία στοχεύει στον προσδιορισμό των κινδύνων για τους οποίους κρίνεται ότι δεν έχουν γίνει ακόμη αρκετές ενέργειες για να περιοριστεί η πιθανότητα εκδήλωσης ή και η επίπτωσή τους σε ένα αποδεκτό / ανεκτό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό η Ομάδα Διαχείρισης Κινδύνων προβαίνει στα εξής διαδικαστικά βήματα:

- Εντοπισμός κινδύνων (Risk identification) : διαδικασία για την εξεύρεση, την αναγνώριση, την περιγραφή και κατηγοριοποίηση των κινδύνων.
- Ανάλυση κινδύνων (Risk analysis) : διαδικασία για τον καθορισμό του επιπέδου έκθεσης στον κίνδυνο λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα εμφάνισής του και την επίπτωση που θα επιφέρει η πιθανή εμφάνισή του καθώς και την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων ελέγχων.
- Αξιολόγηση κινδύνων (Risk evaluation) : εξέταση για να διαπιστωθεί αν το επίπεδο κινδύνου είναι αποδεκτό ή αν απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία. Στην περίπτωση που το επίπεδο κινδύνου είναι αποδεκτό η συναφής δραστηριότητα συνεχίζεται χωρίς να απαιτείται η λήψη περαιτέρω μέτρων ή και συγκεκριμένων ενεργειών, ενώ προσδιορίζεται η κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση των κινδύνων.

Με την ολοκλήρωση του σταδίου της εκτίμησης των κινδύνων και την προτεραιότητα αντιμετώπισης των κινδύνων για τους οποίους εκτιμάται ότι η πιθανότητα εκδήλωσης ή και η επίπτωσή τους δεν ανταποκρίνονται σε ένα αποδεκτό / ανεκτό επίπεδο, η διεργασία της διαχείρισης κινδύνων μεταπίπτει στη φάση της Αντιμετώπισης – Θεραπείας των κινδύνων (Risk treatment). Για το σκοπό αυτό η Ομάδα Διαχείρισης Κινδύνων προβαίνει στα εξής διαδικαστικά βήματα:

- Καθορισμός επιπρόσθετων μέτρων ελέγχου: επιλογή / πρόταση αποτελεσματικών και αναλογικών μέτρων αντιμετώπισης του εκάστοτε κινδύνου
- Εκτίμηση εκ νέου του «καθαρού» (υπολειπόμενου) κινδύνου [=net (residual) risk], λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα των υφιστάμενων αλλά και των σχεδιαζόμενων μέτρων ελέγχου που προγραμματίζεται να ληφθούν, καθώς και το επίπεδο του κινδύνου που έχει καθοριστεί και θεωρείται ανεκτό
- Ανάθεση και χρονικός προγραμματισμός των ενεργειών πρόληψης / αντιμετώπισης κινδύνων.

Το στάδιο της **Παρακολούθησης (Monitoring and review)** αφορά στην επιβεβαίωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης

κινδύνου συνολικά, αλλά και κάθε επί μέρους δράσης για την αντιμετώπιση των κινδύνων. Σκοπός της παρακολούθησης είναι να εξασφαλιστεί ότι:

- Όλοι οι κίνδυνοι έχουν αναγνωριστεί
- Τα μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπισή τους είναι αποτελεσματικά
- Το σύνολο των δραστηριοτήτων παραμένει μέσα στο προκαθορισμένο όριο ανοχής κινδύνου
- Εντοπίζονται τυχόν αναγκαίες αλλαγές στα μέτρα ή/και στην προτεραιότητα αντιμετώπισης των κινδύνων
- Λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών (όπως η εμφάνιση ενός κινδύνου που δεν είχε προβλεφθεί).

Η διαδικασία της **Επικοινωνίας (Communication and consultation)** είναι κομβικής σημασίας, καθώς εξυπηρετεί τόσο την πληροφόρηση από το εσωτερικό προς το εξωτερικό περιβάλλον, σχετικά με τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου, όσο και την ανατροφοδότηση της διαδικασίας από το εξωτερικό προς το εσωτερικό περιβάλλον. Η ομάδα διαχείρισης κινδύνων έχει την ευθύνη για την κατάλληλη μετάδοση της πληροφορίας σχετικά με τους κινδύνους τόσο στο προσωπικό της ΔΑ όσο και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Ενιαίο σύστημα παρακολούθησης Δεικτών

Μια ακόμη βασική διαφοροποίηση είναι η θέσπιση **Ενιαίου συστήματος παρακολούθησης δεικτών**, για τις ανάγκες εκπλήρωσης της γενικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας 7 «στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελεσμάτων» και του σχετικού σχεδίου δράσης. Ειδικότερα, αφορά στην ενέργεια «Κατάρτιση εγγράφου με τίτλο Ενιαίο Σύστημα Δεικτών ΕΣΠΑ 2014-2020» που υλοποιείται στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης εκπλήρωσης της γενικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας 7 “Στατιστικά συστήματα και δείκτες αποτελεσμάτων” του Παραρτήματος XI του Κανονισμού ΕΕ 1303/2013. Καλύπτει τα Προγράμματα της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 με συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ και ΕΤΘΑ (σημειώνεται ότι στην παρούσα φάση δεν περιλαμβάνεται αναφορά στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης –ΕΓΤΑΑ, καθώς η γενική εκ των προτέρων αιρεσιμότητα 7 πληρείται στη φάση υποβολής του. Σε συνέχεια της έγκρισης του προγράμματος, το παρόν σύστημα παρακολούθησης θα περιλαμβάνει και σχετική ενότητα παρακολούθησης του ΕΓΤΑΑ).

Ως βασικό εργαλείο (ενιαίο σύστημα δεικτών) της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και όλων των Ειδικών Υπηρεσιών για τα θέματα δεικτών, παρακολούθησης και υποβολής ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης θα συμβάλλει στην αποφυγή κατακερματισμού κατά την παρακολούθηση των στόχων των Προγραμμάτων και στην έγκαιρη διασφάλιση κοινής προσέγγισης μεταξύ τους. Έχει αποδέκτες τις Διαχειριστικές Αρχές και τους Δικαιούχους των Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, βάσει των διατάξεων του Ν. 4314/2014 (αρ. 54). Για τις ανάγκες του εν λόγω συστήματος παρακολούθησης, διαμορφώθηκε σχετικό έγγραφο από τα ακόλουθα μέλη της διυπηρεσιακής Ομάδας εργασίας που λειτουργεί με την υπ. αριθμ. 48377/ΕΥΣΣΑ 2781/1.10.2014 Απόφαση για τις ανάγκες εκπλήρωσης της αιρεσιμότητας, σε συνεργασία με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες και τις Διαχειριστικές Αρχές των ΕΠ.

Το σύστημα παρακολούθησης έχει στόχο να καλύψει τη μέθοδο μέτρησης των δεικτών των ΕΠ/ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-20 και των Ταμείων (ΕΔΕΤ) που περιλαμβάνονται στα εγκεκριμένα επιχειρησιακά προγράμματα, όπως έχουν εισαχθεί στην βάση δεδομένων SFC2014 της Ε. Επιτροπής (πίνακες 2,3,4,4α,5,6,28), κοινών και ειδικών προγράμματος, εκροών και αποτελέσματος. Παράλληλα θα καλύπτει τους

δείκτες παρακολούθησης που συνδέονται με επιμέρους απαιτήσεις των ΕΔΕΤ (π.χ. έξυπνης εξειδίκευσης, χρηματοδοτικών εργαλείων, πρωτοβουλίας για την απασχόληση των νέων, CLLDs, ITIs, κλπ.) ομαδοποιημένους σε υποσυστήματα. Τέλος, προβλέπεται να καλύπτει τους ποσοτικούς στόχους των στρατηγικών πλαισίων πολιτικής θεματικών αιρεσιμοτήτων (π.χ. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Έρευνας και Καινοτομίας, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας, κλπ.), μόνο όπου αυτοί συνιστούν και δείκτες Επ. Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται και εισάγονται στην SFC2014.

Η αρμοδιότητα παρακολούθησης και περιοδικής μέτρησης όλων των δεικτών εκροών των Προγραμμάτων εμπίπτει στην ευθύνη της Μονάδας Α της κάθε Δ.Α. και της αντίστοιχης οργανωτικής δομής του κάθε Ε.Φ. (Ενδιάμεσου Φορέα), στον οποίο ανατίθεται η διαχείριση μέρους ΕΠ, η οποία ασκείται υπό την εποπτεία της Δ.Α. Η παρακολούθηση των δεικτών εκροών των Προγραμμάτων βασίζεται στα στοιχεία προόδου υλοποίησης των επί μέρους πράξεων, ιδίως αυτά που αφορούν στην υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου και στην επίτευξη των στόχων και εκροών τους, τα οποία καταχωρούνται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ-ΕΣΠΑ) με ευθύνη της ΔΑ ή του Ε.Φ. Οι σχετικές διαδικασίες παρακολούθησης συνιστούν αρμοδιότητες των Διαχειριστικών αρχών και των Ενδιάμεσων Φορέων, στους οποίους ανατίθεται η διαχείριση μέρους ΕΠ και δεν εκχωρούνται στο πλαίσιο λειτουργιών της αξιολόγησης προγραμμάτων (στο πλαίσιο του άρθρου 56 Καν. ΕΕ 1303/2013).

3.2.2 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Πολυταμειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Μία σημαντική διαφοροποίηση είναι ότι πλέον τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) είναι **πολυταμειακά**, δηλ. χρηματοδοτούνται από περισσότερα από ένα ταμεία (και συγκεκριμένα από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και του ΕΓΤΑΑ), σε αντίθεση με το ΕΣΠΑ 2007 – 2013 όπου τα ΠΕΠ χρηματοδοτούνταν μόνο από το ΕΤΠΑ.

Αναλυτικότερα, δεκατρία πολυτομιακά και πολυταμειακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μια από τις ελληνικές Περιφέρειες, τα οποία περιλαμβάνουν δράσεις και έργα περιφερειακής κλίμακας και χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Στοχεύουν κυρίως στην εξυπηρέτηση των στόχων των Χρηματοδοτικών Προτεραιοτήτων 1, 3 και 4 καθώς και της 2 για τον κοινωνικό αποκλεισμό. Επιπλέον, στα ΠΕΠ θα εκχωρηθεί η διαχείριση σημαντικών πόρων του Τ.Σ. για το Περιβάλλον και κυρίως πόρων που θα κατευθυνθούν στην κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και των Περιφερειών που αφορούν στα υγρά απόβλητα. Τελικό αποτέλεσμα είναι οι περιφέρειες να διαχειρίζονται το 35% του αθροίσματος των πόρων του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και του Τ.Σ.

Παράλληλα στις 13 περιφέρειες εκχωρείται από το Τομιακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης η διαχείριση περίπου 30% των πόρων του Αγροτικού Ταμείου. Η με τον ένα ή τον άλλο τρόπο αποκέντρωση της διαχείρισης τμήματος των πόρων του νέου ΕΣΠΑ, γίνεται προκειμένου να χρηματοδοτηθούν δράσεις ορισμένων κατηγοριών, των οποίων η αποκεντρωμένη διαχείριση και υλοποίηση κρίνεται ότι θα είναι επ' ωφελεία της ανάπτυξης και ότι συνάδει με την πολιτική επιλογή της αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων προς τις αιρετές περιφερειακές διοικήσεις. Εξυπακούεται βεβαίως ότι η διαχείριση των ανωτέρω πόρων από τις περιφέρειες, ως εντασσόμενη στην συνολική στρατηγική του ΕΣΠΑ, είναι εναρμονισμένη με την

εθνική στρατηγική, συνολικά και ανά τομέα, και ασκείται στο πλαίσιο της υλοποίησης των επιμέρους τομεακών πολιτικών της χώρας.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά στην εκχώρηση στις Περιφέρειες της διαχείρισης – εφαρμογής μέτρων ή δράσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης στη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 σημειώνονται καταρχάς τα ακόλουθα :

- Στη νέα προγραμματική περίοδο, οι πόροι του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) σύμφωνα και με την πρόταση του ευρωπαϊκού Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης, θα αποτελέσουν αντικείμενο ενός και μόνο Εθνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Η συνέργεια μεταξύ 1ου και 2ου Πυλώνα της ΚΑΠ και η σύγκλιση των περιφερειών καθιστά αυτή την επιλογή αναγκαία. Όλες οι διαδικασίες των μέτρων και δράσεων του ΠΑΑ θα καταγράφονται μέσω ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος ΟΠΣΑΑ του ΥΠΑΑΤ – ΟΠΕΚΕΠΕ.
- Με βάση το παραπάνω πλαίσιο και με στόχο την αποκέντρωση του συστήματος λήψης αποφάσεων και διαχείρισης στον αγροτικό χώρο, προωθείται η εκχώρηση της διαχείρισης – εφαρμογής ορισμένων δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ύψους περίπου 30% των πόρων του Αγροτικού Ταμείου, στις Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις σύμφωνα με την μέχρι σήμερα εμπειρία τους και το στελεχιακό τους δυναμικό, το οποίο εάν κριθεί αναγκαίο, θα ενισχυθεί προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στα αυξημένα καθήκοντα.

3.2.3 Διαφορές στα δομικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στον τομέα οδοποιίας

Όσον αφορά τον τομέα της οδοποιίας, σημαίνουσα διαφορά αποτελεί το γεγονός ότι επιλέξιμα προς συγχρηματοδότηση είναι τα έργα τα οποία αφορούν τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα (ΔΕΔ-Μ), δηλαδή έργα σε σχέση με το εθνικό δίκτυο και την Εγνατία Οδό, καθώς και διασυνδεδεμένα οδικά δίκτυα στους κάθετους τους άξονες και την Εγνατία Οδό. Ως εκ τούτου, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, δράσεις που αφορούν σε μεμονωμένους τοπικούς ή δημοτικούς ή επαρχιακούς δρόμους δεν είναι επιλέξιμες προς συγχρηματοδότηση χωρίς άμεση ή έμμεση διασύνδεση με τα ανωτέρω. Προκύπτει λοιπόν ότι δίδεται προτεραιότητα – στόχευση σε δρόμους μεγαλύτερης εμβέλειας, που θα ενώσουν τη χώρα (ή την Περιφέρεια ή τον Δήμο ή μια συγκεκριμένη περιοχή) με όμορες χώρες.

Επίσης, προϋπόθεση για την ένταξη ενός οδικού έργου προς συγχρηματοδότηση (κάτι που δεν προβλεπόταν στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο) είναι αυτό να περιλαμβάνεται στο ΣΠΕΜ (Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2015). Το ΣΠΕΜ καθορίζει τη στρατηγική ανάπτυξης των Μεταφορών στη Χώρα για την περίοδο 2014 – 2015 και καλύπτει όλα τα μέσα μεταφοράς (οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες, εναέριες μεταφορές), όλους τους τύπους μεταφοράς (επιβάτες, εμπορεύματα) και γεωγραφικά όλες τις περιφέρειες της Χώρας. Επίσης, καλύπτει τη συμβολή της Ελλάδας στον «Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών», σύμφωνα με τον Κανονισμό Διευρωπαϊκών Δικτύων (Καν. 1315/2013) περιλαμβάνοντας τις προτεραιότητες για επενδύσεις στο βασικό και εκτεταμένο δίκτυο των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), καθώς και σε δευτερεύουσα συνδεσιμότητα με τα ΔΕΔ-Μ. Το ΣΠΕΜ συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017 (ΦΕΚ Β – 1225/05.09.2006) για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42 ΕΚ, και εφαρμόζεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα

στην ΚΥΑ με α.π. ΕΥΠΕ οικ. 176528/ΔΠΑ/26.11.2014 «Έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2025». Στο μέσον της περιόδου αναφοράς του ΣΠΕΜ 2014 – 2025 η αρχή Σχεδιασμού εξετάζει τη συνέπεια της στρατηγικής και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης σε σχέση με τις συνθήκες και εξελίξεις που διαμορφώθηκαν, και σε περίπτωση που διαπιστωθούν αποκλίσεις ή ανάγκης αλλαγών, προβαίνει σε αναθεώρηση του Στρατηγικού Πλαισίου και των προβλεπόμενων δράσεων. Επίσης και ανά τριετία εξετάζεται η πορεία εφαρμογής του ΣΠΕΜ και, όπου απαιτείται, γίνονται κατάλληλες προσαρμογές των δράσεων, στο πλαίσιο πάντα των εγκεκριμένων προτεραιοτήτων πολιτικής. Στις ανωτέρω περιπτώσεις, το ΣΠΕΜ αναθεωρείται και εγκρίνεται με διαδικασίες αντίστοιχες αυτών της αρχικής έκδοσης του, λαμβάνοντας υπόψη και τις αντίστοιχες κανονιστικές απαιτήσεις κατά το χρόνο επανέκδοσης.

Οι ανωτέρω διαφοροποιήσεις του ΕΣΠΑ Μακεδονίας – Θράκης 2007 – 2013 συγκριτικά με το ΕΣΠΑ Δυτικής Μακεδονίας 2014 – 2020, παρατίθενται συνοπτικά κατωτέρω και σε μορφή πίνακα, ενώ ομαδοποιούνται και σε τρεις μεγάλες κατηγορίες για την καλύτερη παρουσίαση και κατανόηση τους και οι οποίες είναι οι θεσμικές, οι διαχειριστικές και οι τεχνικές, ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης τους και την επιδίωξη τους (δηλ. τι προσπαθούν να «αλλάξουν – βελτιώσουν» προκειμένου το αποτέλεσμα να είναι η συνολική βελτίωση του προγράμματος και η βελτίωση και ο πολλαπλασιασμός των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων στην τοπική κοινωνία, ως προς την ποιότητα ζωής, το κατά κεφαλήν εισόδημα, το αίσθημα της ασφάλειας, τη συγκράτηση του πληθυσμού, κτλ.).

Κατηγορία Αλλαγής	A/A	Διαφοροποίηση	ΕΣΠΑ 2007-2013	ΕΣΠΑ 2014-2020
Θεσμικές	1	Αιρεσιμότητες	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Διαχειριστικές	1	Καταπολέμηση Απάτης	ΟΧΙ	ΝΑΙ
	2	Ενιαίο σύστημα δεικτών	ΟΧΙ	ΝΑΙ
	3	Πολυταμειακά	ΟΧΙ	ΝΑΙ
	4	Διαχειριστική Επάρκεια	ΝΑΙ	ΝΑΙ (ανά δράση)
	5	Διαχείριση Κινδύνων	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Τεχνικές	1	ΣΠΕΜ (ΔΕΔ-Μ)	ΟΧΙ	ΝΑΙ

Συγκεντρωτικός πίνακας διαφοροποιήσεων.

3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ΕΣΠΑ 2007-2013 βρίσκεται σε φάση διαχειριστικής ολοκλήρωσης (απομένει μόνο η ολοκλήρωση του οικονομικού αντικείμενου και η ολοκλήρωση των χαρακτηρισμένων ως ημιτελών έργων), ενώ παράλληλα το ΕΣΠΑ 2014-2020 βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη των περισσότερων δράσεων που αφορούν τόσο κρατικές όσο και μη κρατικές ενισχύσεις. Άλλωστε το ζήτημα των κρατικών ενισχύσεων, παρότι δεν αναλύθηκε εκτενώς ανωτέρω αποτελεί επίσης ένα διακριτό στάδιο προσέγγισης των έργων στη νέα προγραμματική περίοδο με έμφαση που δίδεται από το κοινοτικό δίκαιο.

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου και στις δύο προγραμματικές περιόδους εξειδικεύθηκε σε ενιαία εγχειρίδια διαδικασιών τα οποία διαφοροποιήθηκαν μεταξύ τους στοχεύοντας στις διαφοροποιήσεις που επήλθαν από τις απαιτήσεις των κοινοτικών κανονισμών και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις εθνικές μας

δεσμεύσεις. Το γεγονός ότι εφαρμόστηκε ενιαίο σύστημα διαχείρισης κατά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 αυτοτελώς αποτελεί θετική εξέλιξη, πολλώ δε περισσότερο όταν κατά την τρέχουσα περίοδο εμπλουτίζεται με νέες δεσμεύσεις, συνδέεται άμεσα με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) στο οποίο σημειωτέον οι δικαιούχοι έχουν ενεργό ρόλο, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται από διακριτές ομάδες εργασίας στις οποίες συμμετέχουν στελέχη από όλους τους διαχειριστικούς φορείς.

Έτσι λοιπόν, συμπεραίνεται ότι στο πλαίσιο για την υπέρβαση ζητημάτων που αντιμετωπίστηκαν σε όλα τα προηγούμενα κοινοτικά πλαίσια ανάπτυξης, ενσωματώθηκαν στο κανονιστικό πλαίσιο εφαρμογής, όπως αναλύεται ανωτέρω, έννοιες όπως : καταπολέμηση της απάτης, διαχείριση κινδύνων, αιρεσιμότητες, ενιαίο σύστημα παρακολούθησης δεικτών με έμφαση στο αποτέλεσμα, αλλαγές στο σύστημα διαχειριστικής επάρκειας, επιστροφή σε πολυταμειακά ΠΕΠ, ΣΠΕΜ. Αναλύοντας περεταίρω την επίδραση των διαφοροποιήσεων στο πρόγραμμα, έχουμε :

- Σχετικά με τη Διαχειριστική Επάρκεια των Δικαιούχων στα Προγράμματα, πλέον δίνεται ανά έργο – δράση και όχι ανά Δικαιούχο. Αυτό έχει πλέον ως αποτέλεσμα πολλοί Δικαιούχοι να δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη επάρκεια μετά την ένταξη ενός ορισμένου αριθμού έργων, καθώς τα στελέχη τους δε μπορούν να δηλώνονται σε όλα τα έργα (υπήρξαν φαινόμενα όπου Δικαιούχοι με το ελάχιστο απαιτούμενο προσωπικό, εξασφάλιζαν στην αρχή του προγράμματος την επάρκεια και στη συνέχεια δήλωναν αδυναμία εκτέλεσης των έργων), αλλά υπάρχει πλεονάζων αριθμός έργων και π/υ ανά στέλεχος, με συνέπεια οι δυνητικοί Δικαιούχοι να καταφεύγουν στη λύση των προγραμματικών συμβάσεων (σύμφωνα και με την ισχύουσα νομοθεσία) ώστε τα έργα να υλοποιούνται από άλλους φορείς. Κατά την άποψη μας, θεωρούμε τα αποτελέσματα της εν λόγω αλλαγής προς την ορθή κατεύθυνση, διότι τείνει να εξαλείψει το φαινόμενο κατά το οποίο φορείς να αδυνατούν να υλοποιήσουν – ολοκληρώσουν συμβασιοποιημένα έργα λόγω έλλειψης προσωπικού και αυτά να καθυστερούν χρονικά με αρνητικές συνέπειες στην τοπική κοινωνία (ανοικτά εργοτάξια που δυσχεραίνουν την καθημερινότητα των πολιτών, μη έγκαιρη απόδοση των έργων, κτλ.), στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα (προγραμματισμένες απορροφήσεις, έγκαιρη ολοκλήρωση, κτλ.) και στη χώρα γενικότερα.
- Όσον αφορά την επιστροφή των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) στην πολυταμειακότητα, δηλ. στη διαχείριση πόρων πέραν του ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου και συγκεκριμένα εκτός από τη διαχείριση κονδυλίων του ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), αποκτούν και τη διαχείριση μέρους των διαθέσιμων κονδυλίων από το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το ΕΓΤΑΑ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης). Και αυτή η διαφορά κρίνεται θετική, καθώς η κάθε Περιφέρεια γνωρίζει καλύτερα τις ανάγκες της και έχει ίδια άποψη για το που ακριβώς πρέπει να στραφούν τα κονδύλια, ώστε να καλύψει τις ανάγκες της, η οποίες τις περισσότερες φορές είναι διαφορετικές από τις ανάγκες μιας άλλης Περιφέρειας (ως προς τη δομή και το είδος των επιχειρήσεων που διαθέτει, το ανάγλυφο και τις κλιματολογικές συνθήκες κάθε περιοχής, την απασχόληση, κτλ.). Και βέβαια, πάντα λαμβάνοντας υπόψη τη Εθνική Στρατηγική του κάθε τομέα.
- Ως προς την έννοια «καταπολέμηση της Απάτης (Fraud)», εκτιμάται ότι λειτουργεί θετικά ως προς την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων (αλλά και άλλων

πληροφοριών), έχει ως έργο τη θέσπιση ενεργειών και διαδικασιών που αποτελούν μια πρώτη δικλείδα ασφαλείας απέναντι σε φαινόμενα απάτης και διαφθοράς και έχουν ως σκοπό το να δυσκολέψουν ή και να αποτρέψουν τα φαινόμενα αυτά. Έτσι, τα έργα που εμφανίζουν υψηλό δείκτη πιθανής «απάτης» (χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι υπάρχει, καθώς τα κριτήρια βασίζονται κυρίως σε στατιστική ανάλυση) μπαίνουν στη λίστα για τα προς έλεγχο έργα (σημειώνεται ότι υποχρεωτικά διενεργούνται έλεγχοι ούτως ή άλλως σε διάφορες κατηγορίες έργων). Παράλληλα θετικά λειτουργεί το γεγονός ότι δεν επιβαρύνουν υπέρμετρα τη λειτουργία των φορέων διαχείρισης (καθώς δεν απασχολείται το σύνολο του προσωπικού, αλλά συγκροτείται ομάδα σε κάθε Διαχειριστική Αρχή και ορίζεται ένα υπεύθυνος, ενώ ακόμη δεν επιβαρύνουν με πρόσθετη «γραφειοκρατία» την υλοποίηση των Προγραμμάτων.

- Ως προς την έννοια «Διαχείρισης Κινδύνων», επίσης εκτιμάται ότι λειτουργεί θετικά ως προς την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς προσπαθεί να εντοπίσει παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ομαλή υλοποίηση ενός προγράμματος και να προτείνει / λάβει μέτρα για την αποτροπή τους. Έτσι σε σχέση με τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, υπάρχει ένα «πρώτο ανάχωμα» αντιμετώπισης των διαφόρων αρνητικών φαινομένων κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος. Παράλληλα (όπως και στην καταπολέμηση της Απάτης) θετικά λειτουργεί το γεγονός ότι δεν επιβαρύνουν υπέρμετρα τη λειτουργία των φορέων διαχείρισης (καθώς δεν απασχολείται το σύνολο του προσωπικού, αλλά συγκροτείται ομάδα σε κάθε Διαχειριστική Αρχή και ορίζεται ένα υπεύθυνος, ενώ ακόμη δεν επιβαρύνουν με πρόσθετη «γραφειοκρατία» την υλοποίηση των Προγραμμάτων.
- Σχετικά με το ενιαίο σύστημα παρακολούθησης δεικτών κρίνεται ότι έχει θετικά αποτελέσματα, καθώς ενώ δεν επιφορτίζει το σύστημα διαχείρισης με επί πλέον γραφειοκρατία – ανθρώπινη απασχόληση (αφού ούτως ή άλλως υπήρχε σύστημα δεικτών παρακολούθησης, απλά δεν ήταν ενιαίο σε επίπεδο Ένωσης) δίνει τη δυνατότητα στις ΔΑ και στους ΕΦΔ (αλλά και κεντρικά στη χώρα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση) να συγκρίνουν περιπτώσεις με τις κατά το δυνατόν ίδιες μονάδες – δείκτες μέτρησης αποτελεσμάτων και έτσι να υπάρχει μια πιο ώριμη – ρεαλιστική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής του προγράμματος στις τοπικές κοινωνίες. Δίνεται η δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων με τα αντίστοιχα αποτελέσματα άλλων περιοχών (αφού οι δείκτες πλέον είναι κοινοί) και έτσι να μπορεί να εκτιμηθεί εάν υπάρχει λανθασμένη στόχευση σε μια περιφέρεια ή λάθος είδος δράσεων που επιλέγηκαν για να φέρουν κάποια συγκεκριμένα αποτελέσματα (που ενώ «κουμπώνουν» σε μια περιφέρεια, σε άλλη μπορεί να μην έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα). Ακόμη, θετικό είναι το γεγονός ότι η αξιολόγηση αυτή μπορεί να γίνεται συνεχώς κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος, ώστε να δίνεται η ευκαιρία να υπάρξει άμεση προσαρμογή εφόσον απαιτηθεί.
- Όσον αφορά αποκλειστικά τον θεματικό άξονα της Οδοποιίας και την έννοια του ΣΠΕΜ (Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2015) κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, αναφέρθηκε ότι δράσεις που αφορούν σε μεμονωμένους τοπικούς ή δημοτικούς ή επαρχιακούς δρόμους δεν είναι επιλέξιμες προς συγχρηματοδότηση χωρίς άμεση ή έμμεση διασύνδεση με τα ανωτέρω. Προκύπτει λοιπόν ότι η στόχευση της χώρας και κατ' επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μεταφορές, είναι σε δρόμους μεγαλύτερης

εμβέλειας, που θα ενώσουν τη χώρα (ή την Περιφέρεια ή τον Δήμο ή μια συγκεκριμένη περιοχή) με όμορες χώρες. Το γεγονός αυτό μπορεί για το σύνολο της χώρας να επιδρά θετικά, αφού με τα δίκτυα αυτά τονώνονται και ενισχύονται οι διεθνείς μεταφορές εμπορευμάτων και ανθρώπων και δίνεται η ευκαιρία – δυνατότητα για καλύτερη σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρώπη, αλλά και οι μεταφορές εντός της χώρας μεταξύ μεγάλων αστικών κέντρων και περιοχών παραγωγής, αλλά κρίνεται ότι στην περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας έχει μάλλον αρνητικό αντίκτυπο, καθώς (σύμφωνα και με διερευνητικά αιτήματα Δικαιούχων του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας) το Δημοτικό και Επαρχιακό οδικό δίκτυο της Περιφέρειας δεν έχει ολοκληρωθεί κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους και σε συνδυασμό με το έντονο ανάγλυφο της Περιφέρειας, αφήνει πολλά χωριά και οικισμούς σε σχετική απομόνωση (με κακό οδικό δίκτυο) και επίσης δυσχεραίνει την καλή οδική πρόσβαση στο τουριστικό προϊόν της (άρα αναζήτηση άλλων διαθέσιμων – κυρίως Εθνικών – πόρων, που λόγω και της χρονίζουσας οικονομικής κρίσης είναι δυσεύρετοι).

- Τέλος σχετικά με το πλαίσιο των αιρεσιμοτήτων, αυτές εισήχθησαν προκειμένου να διασφαλιστούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις σε ημερομηνίες ορόσημα, προτού διοχετευθούν τα Ευρωπαϊκά κονδύλια, καθώς σε προηγούμενα Επιχειρησιακά Προγράμματα παρατηρήθηκε ότι η απουσία των προϋποθέσεων αυτών δημιούργησε προβλήματα στην υλοποίηση των έργων και την απορρόφηση των κονδυλίων. Συνεπώς, μπορεί η διαδικασία εκπλήρωσης των αιρεσιμοτήτων να καθυστερεί την αποδέσμευση κονδυλίων και την έναρξη επί μέρους τομέων του προγράμματος, αλλά στην πορεία αποδεικνύεται ότι έχει διευθετήσει κατά το δυνατό τα σημαντικά προβλήματα που παρατηρήθηκαν σε προηγούμενα προγράμματα και συμβάλλουν στην απρόσκοπτη υλοποίηση των έργων και την απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων.

Κατά την άποψή μας, συνολικά οι διαφοροποιήσεις που επήλθαν μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων, συνδράμουν στην ομαλότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων, το οποίο αναμένεται να φέρει απτά αποτελέσματα στο προσεχές διάστημα και πάντως έως το τέλος του 2018 περίοδος κατά την οποία θα πραγματοποιηθεί η εξειδίκευση του πλαισίου επίδοσης και η ενδιάμεση αξιολόγηση των προγραμμάτων.

Παρόλα αυτά, δυσλειτουργίες και προβλήματα που χρήζουν παρεμβάσεων συνεχίζουν να υπάρχουν, δυσχεραίνοντας τόσο την καθημερινότητα των διαχειριστών του προγράμματος, των Δικαιούχων αλλά και γενικότερα την ομαλή και εύρυθμη υλοποίηση του προγράμματος. Αφορούν τόσο θεσμικές, νομικές, όσο και λειτουργικές και τεχνικές παραμέτρους. Κάτωθι γίνεται μια προσπάθεια για προτάσεις βελτίωσης παρατηρημένων δυσλειτουργιών κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος :

- Ένα μεγάλο πρόβλημα που παρατηρείται, είναι αυτό της μη ύπαρξης πλήρους διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος. Οι Δικαιούχοι υποβάλλουν τις προτάσεις τους στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, ηλεκτρονικά μέσω ΟΠΣ (Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα), ενώ και όλα τα υπόλοιπα αιτήματα τους (απαραίτητες προεγκρίσεις δημοπράτησης, υπογραφής σύμβασης, τροποποίησης σύμβασης, πληρωμών) σύμφωνα με το ΣΔΕ (Σύστημα Διαχείρισης Έργων) γίνονται επίσης ηλεκτρονικά μέσω ΟΠΣ. Στο σημείο αυτό θα μπορούσε όποιο έγγραφο απαιτείται να αναρτηθεί στο

ΔΙΑΥΓΕΙΑ, να γίνεται αυτόματα (με το πάτημα ενός κουμπιού) μέσω ΟΠΣ, οι υποχρεωτικές αναρτήσεις προκηρύξεων στο ΚΗΜΔΗΣ επίσης να γίνονται αυτόματα μέσω ΟΠΣ, ενώ και η διαδικασία ηλεκτρονικών διαγωνισμών μέσω ΕΣΥΔΗΣ (η οποία ισχύει εδώ και αρκετό διάστημα για τις προμήθειες, ενώ πρόσφατα έγινε υποχρεωτική και για τα έργα υποδομής) θα μπορούσε να επιταχυνθεί και να απλοποιηθεί μέσω της διασύνδεσης του συστήματος ΕΣΥΔΗΣ με τα αντίστοιχα συστήματα της εφορείας (ΤΑΧΙΣ) και του ΕΦΚΑ, προκειμένου οι φορολογικές και ασφαλιστικές ενημερότητες (και ότι άλλο έγγραφο απαιτείται για ένα διαγωνισμό) να εισέρχονται αυτόματα στο σύστημα (χωρίς να απαιτείται διαμεσολάβηση του συμμετέχοντα στο διαγωνισμό). Παρόμοια για τους αλλοδαπούς συμμετέχοντες θα μπορούσε να υπάρξει διασύνδεση με τις πρεσβείες τους στην Ελλάδα, προκειμένου για την ταυτοποίηση τους και την εξακρίβωση της ορθότητας των δηλωμένων στοιχείων και δικαιολογητικών τους, στο μέτρο του δυνατού.

- Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που παρατηρείται διαχρονικά κατά την υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων (αλλά και γενικότερα όλων των προγραμμάτων) είναι η μη ύπαρξη ώριμων μελετών (τόσο για έργα υποδομής, όσο και για προμήθειες – υπηρεσίες) προκειμένου για την άμεση και απρόσκοπτη ένταξη και υλοποίηση των δράσεων είτε μέσω του ΕΣΠΑ, είτε μέσω Εθνικών Προγραμμάτων. Αυτό κυρίως οφείλεται στην έλλειψη επαρκών πόρων από τους Δικαιούχους για την χρηματοδότηση των απαιτούμενων μελετών, με συνέπεια είτε να μην προλαβαίνουν να την ωριμάσουν κατά τη διάρκεια του προγράμματος και έτσι να «χάνονται» πολύτιμα έργα, είτε να ωριμάζουν οι μελέτες κατά το τέλος των προγραμμάτων, με ότι συνεπάγεται από τη χρονική πίεση (π.χ. αφαίρεση φυσικού αντικείμενου). Προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα αυτό, θα μπορούσε η πολιτεία πριν την έναρξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ή και κατά το αρχικό διάστημα που ακόμη αναμένονται προαπαιτούμενες ενέργειες και δεν ενεργοποιούνται προσκλήσεις για ένταξη και υλοποίηση έργων) να ενεργοποιήσει ένα πρόγραμμα για χρηματοδότηση εκπόνησης και ωρίμανσης μελετών είτε από Εθνικούς πόρους, είτε από συγχρηματοδοτούμενους (σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Στο πρόγραμμα αυτό, οι Δικαιούχοι θα μπορούν να υποβάλλουν τις προτάσεις τους για μελέτες που πρέπει να εκπονηθούν και να ωριμάσουν, στοιχειοθετώντας τη σημαντικότητα τους και τα προσδοκώμενα οφέλη από την υλοποίηση του αντίστοιχου έργου.
- Συνεχίζοντας με προβλήματα που δυσχεραίνουν την υλοποίηση του προγράμματος, αναφέρουμε ότι πολλές φορές οι απαιτούμενες αδειοδοτήσεις και εγκρίσεις από διάφορους φορείς (εφορεία αρχαιοτήτων, δασική υπηρεσία, ΔΙ.ΠΕ.ΧΩ., κτλ.) προκειμένου για την εκτέλεση μιας δράσης, καθυστερούν τη δημοπράτηση της ή και κάποιες (ομολογουμένως λίγες) φορές τη ματαιώνουν (με συνέπεια την αναμόρφωση του φυσικού αντικείμενου για την εξασφάλιση των αδειοδοτήσεων και συνεπώς τη μη πλήρη εκπλήρωση της αρχικής ανάγκης). Για την άμβλυνση του προβλήματος με τις καθυστερήσεις στην έκδοση των απαιτούμενων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων, απαιτείται αλλαγή – απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την έκδοσή τους, με ανώτατο πλαφόν στο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την έκδοση, απλοποίηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών που χρειάζεται να προσκομίσει ο Δικαιούχος, κτλ.

- Επίσης, στο ίδιο μήκος κύματος είναι και η περίπτωση των ενστάσεων, καθώς με το ισχύον νομικό πλαίσιο (ν.4412/2016) μπορεί να καθυστερήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα την ανάδειξη αναδόχου μέσα από τη διαγωνιστική διαδικασία. Επίσης χρειάζεται προσαρμογή του θεσμικού – νομικού πλαισίου, ώστε από τη μια να μειωθεί σημαντικά το απαιτούμενο χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ενστάσεων – προσφυγών και από την άλλη να αποθαρρύνονται συμμετέχοντες να ασκούν ενστάσεις χωρίς ουσιαστικό λόγο (παρά μόνο για την καθυστέρηση της διαδικασίας).
- Όσον αφορά τα προβλήματα που δημιουργούνται με την έλλειψη προσωπικού από τους Δικαιούχους (κυρίως αφορά τεχνικούς υπαλλήλους για τα έργα, οικονομολόγους – λογιστές για τις αντίστοιχες πληρωμές και την παρακολούθηση τους και εξειδικευμένο προσωπικό για την υλοποίηση προμηθειών – υπηρεσιών), με αποτέλεσμα όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω οι Δικαιούχοι να μην μπορούν να ανταποκριθούν επαρκώς κατά την υλοποίηση των δράσεων και αυτές να «λιμνάζουν χρονικά» με προβλήματα που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν έγκαιρα και αποτελεσματικά ή να προσπαθούν μέσω προγραμματικών συμβάσεων να υλοποιήσουν τα έργα τους άλλοι φορείς που όμως μπορεί και αυτοί πολλές φορές να είναι επιβαρυνμένοι. Εδώ θα μπορούσε η κεντρική διοίκηση (κατόπιν κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου τύπου Καλλικράτης) να οργανώσει μία δομή ανά Περιφερειακή Ενότητα (ή κατά περίπτωση αν κρίνεται απαραίτητο ανά Περιφέρεια) όπου θα στελεχωθεί κατάλληλα με όλο το απαραίτητο προσωπικό και στελέχη, προκειμένου να υλοποιεί οποιαδήποτε δράση χωρίς να αντιμετωπίζει προβλήματα επάρκειας ή υποστελέχωσης (οικονομία κλίμακας).
- Στα πλαίσια του κάθε ΠΕΠ (Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα) υπάρχει η διαδικασία της εξειδίκευσης του Προγράμματος, κατά την οποία γίνονται συναντήσεις με τους τοπικούς φορείς προκειμένου να διαπιστωθούν οι ανάγκες τους, αλλά και η ετοιμότητα – ωριμότητα των έργων – δράσεων που προτείνουν, ώστε η αντίστοιχη Διαχειριστική Αρχή να κατευθύνει κονδύλια προς τους στόχους αυτούς, στα πλαίσια πάντα της επιλεξιμότητας και των γενικών στόχων του προγράμματος. Προκειμένου να αποφεύγονται καθυστερήσεις στην υλοποίηση του προγράμματος και να υπάρχει εξ' αρχής η πιο αποτελεσματική στόχευση και κατεύθυνση των κονδυλίων, θα μπορούσε να υπάρξει ηλεκτρονική διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς, η οποία μάλιστα θα μπορούσε να είναι διαρκής και φυσικά να εκκινείτε έγκαιρα και πριν την έναρξη του Προγράμματος.

I. Βιβλιογραφία

1. 1η Εγκύκλιος Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιόδου 2014-2020, Ειδική Γραμματεία ΕΣΠΑ, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, Απρίλιος 2012.
2. 2^η Εγκύκλιος Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιόδου 2014-2020, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Μάρτιος 2013.
3. Εγκύκλιος υπ. αρ. 30941/ΕΥΣΣΑΑΠ 1605/ 12.7.2013 για τη διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης και της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ, Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, Ιούλιος 2013.
4. 3^η Εγκύκλιος για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ, Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, Ιανουάριος 2014.
5. Εγκύκλιος υπ. αρ. 30981/ΕΥΣΣΑΑΠ 2469/ 26.7.2006 για την εφαρμογή της οδηγίας 2001/42/ΕΚ «για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση» κατά την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2006-2013.
6. Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001 σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (ΕΕ L 197, της 21.7.2001).
7. ΚΥΑ με αριθμ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017 «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42//ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (Β 1225/5.9.2006).
8. Η Ελλάδα με αριθμούς (2013), Ελληνική Στατιστική Αρχή.
9. Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) για το διάστημα 2014-2020, ΥΠΟΙΟ (2011).
10. Ευρώπη 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010.
11. Guidance on the implementation of the SEA Directive, European Commission, http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/030923_sea_guidance.pdf
12. Εφαρμογή της οδηγίας 2001/42 σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/030923_sea_guidance_el.pdf

13. Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013, February 2006, Greening Regional Development Programmes Network
14. SEA for operational programmes 2014-2020, JASPERS Network, <http://www.jaspersnetwork.org/jaspersnetwork/download/attachments/5439523/6.+JASPERS+NP+workshop+Environmental+EAC+SEA+OPs+16-10-013.pdf?version=1&modificationDate=1383055408000>
15. Εγχειρίδιο περιβαλλοντικής αξιολόγησης των σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης και των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, DGXI Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, 1999, ISBN: 92-828-5132-X
16. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2007 - 2013, Παναγόπουλος Ιωάννης
17. Πρόταση Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την διαμόρφωση των κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020 - (26/10/2012)
18. Σχέδιο Πρότασης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020 (2η εγκύκλιος) - (28/11/2013)
19. Σχέδιο Περιφερειακού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δυτικής Μακεδονίας, 2014-2020 (28/05/2014)
20. ΥΠΕΚΑ, Μελέτη Αξιολόγησης Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας - Στάδιο Α1' Αξιολόγηση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου Περιφερειακού πλαισίου (Γιαννάκου Α. και Μουτσιάκης Ε – Οκτώβριος 2012)
21. Ειδική Γραμματεία Υδάτων, 'Σχέδιο διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών του υδατικού διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας'. (ΦΕΚ 181B/31-1-2014)
22. ΕΚΠΑΑ ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, 'Περιβαλλοντικά σήματα, Σχέδιο Έκθεσης Δεικτών Αειφορίας' (Ελλάδα 2003).
23. Μιχαλοπούλου Χ., Νομοθεσία για το περιβάλλον, εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2004.
24. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), ΕΜΒΗΣ Σύμβουλοι Μηχανικοί (2009), Ολοκλήρωση του σχεδιασμού των υπολειπόμενων έργων ΔΑ και ΕΕΛ οικισμών Γ' προτεραιότητας με πληθυσμό αιχμής > 2.000 ΜΠΠ Αθήνα
25. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας» (29-12-2012)
26. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ – Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ - Οδηγίες για την Ανάπτυξη του

- ΕΝΙΑΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020 (1ο ΜΕΡΟΣ) –
Αριθ. Πρωτ. 20109 ΕΥΣΣΑΑΠ 1422 (29 -04-2014)
27. European Environment Agency (EEA) (2005a): The European Environment – State and outlook 2005, Copenhagen, 576 pp
  28. European Environment Agency (EEA) (2005b): The European Environment State and outlook 2005, Copenhagen, 582 pp
  29. European Environment Agency (EEA) (2006a): Progress towards halting the loss of biodiversity by 2010, EEA report /No 5 2006 – Copenhagen, 100 pp
  30. European Environment Agency (EEA) (2006b): The changing faces of Europe’s coastal areas, EEA report/No 6 2006 – Copenhagen, 107 pp
  31. EUROSTAT (2001): Transport and environment: Statistics for the transport and environment reporting mechanism (TERM) for the European Union, data 1980 – 1999. European Commission (Eurostat), Luxemburg (version: 15 November 2000)
  32. Forman R.T.T. & L.E. Alexander (1998): Roads and their major ecological effects, *Ann. Rev. Ecol. Syst.* 29: 207 – 231
  33. Forman R.T.T. (2000): Estimate of the area affected ecologically by the road system in the United States, *Conservation Biology* 14: 31 – 35
  34. Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works (2006): Report of Greece on Coastal Zone Management, unpublished technical report
  35. Reijner M.J.S. & al (1995): The effects of car traffic on breeding bird populations in woodland III. Reduction of density in relation to the proximity of main roads, *J. Appl. Ecol.* 32: 187 – 202
  36. Reijner M.J.S. & al (1996): The effects of car traffic on the density of breeding birds in Dutch agricultural grasslands, *Biol.Conserv* 75: 255 – 260
  37. Spellenberg I. (1998): Ecological review of roads and traffic: a literature review, *Global Ecology and Biogeography* 7: 317
  38. Yale Center for Environmental Law and Policy (2005): Environmental Sustainability Index, University of Yale and Center for International Earth Science Information Network, in collaboration with World Economic Forum and Joint Research Centre, European Commission <http://www.yale.edu/esi>.
  39. Young J. & al (2005): Towards sustainable land use: identifying and managing the conflicts between human activities and biodiversity conservation in Europe, *Biodiv & Conserv.* 14: 1641 – 1661
  40. Zedler J.B. & S. Kercher (2005): Wetland resources: status, trends, ecosystem services and restorability, *Ann. Rev. Environ. Resour.* 30: 39 – 74
  41. Απόφαση του Συμβουλίου 2002/358/EK, της 25ης Απριλίου 2002, για την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του Πρωτοκόλλου του Κυότο στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές και την από κοινού τήρηση των σχετικών δεσμεύσεων. Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L 130 της 15/05/2002 σ. 0001 – 0003
  42. ΕΠΕΜ (2006): Ανάπτυξη ολοκληρωμένου προγράμματος ελέγχου λειτουργίας και συντήρησης μονάδας επεξεργασίας υγρών αποβλήτων»

43. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2001) 370 τελικό, Λευκή Βίβλος–Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών
44. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2005) 446 τελικό, Θεματική στρατηγική για την ατμοσφαιρική ρύπανση.
45. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, SEC (2005) 1133, Commission Staff Working Paper Annex to: The Communication on Thematic Strategy on Air Pollution and The Directive on “Ambient Air Quality and Cleaner Air for Europe” Impact Assessment.
46. Μαλιώκας Β. και συνεργάτες (2006): Επικαιροποίηση διαχειριστικού σχεδίου υγρών αποβλήτων Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Νοέμβριος 2006
47. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2006): Στρατηγική Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Μακεδονίας για την περίοδο 2007 - 2013. Ανάδοχος: γραφείο μελετών Ι.Παναγόπουλου
48. Υπουργείο Ανάπτυξης, Γενική Δ/ση Ενέργειας, Δ/ση ΑΠΕ & Εξοικονόμησης Ενέργειας (2005), 3η Εθνική έκθεση για το επίπεδο διεύθυνσης της ανανεώσιμης ενέργειας το έτος 2010, σύμφωνα με το Άρθρο 3 της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ, Οκτώβριος 2005.
49. Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2006): Θεματική Μελέτη «Περιβάλλον», Σύμπραξη Μελετητών: ΕΠΕΜ Α.Ε., ΟΜΙΚΡΟΝ Ε.Π.Ε, ΛΔΚ-ECO Α.Ε.
50. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Κλιματική Αλλαγή, Εθνικό Πρόγραμμα μείωσης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (2000-2010), Αθήνα, Μάρτιος 2002.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1. 3^η Εγκύκλιος για την κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, ΥΠ.ΟΙ.Ο., Ιούνιος 2006
2. Εγκύκλιος του ΥΠ.ΟΙ.Ο. με θέμα: Κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας Δικαιούχων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013, αρ. πρωτ. ΕΥΣΣΑΑΠ 1469, Αθήνα, 4.5.2007
3. Εγκύκλιος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ και του ΥΠ.ΟΙ.Ο. [Α.Π.: 30981/ΕΥΣΣΑΑΠ 2469] με θέμα «Η εφαρμογή της Οδηγίας 2001/42 'για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση' κατά την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013», Αθήνα, 26.7.2006
4. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, ΥΠ.ΟΙ.Ο., Αθήνα, Ιανουάριος 2007
5. Ε.Σ.Υ.Ε., Συνοπτική Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2005, Πειραιάς 2006

6. ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης, Επίσημη Υποβολή, Αθήνα, Μάρτιος 2007
7. ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης, Αθήνα, Ιούλιος 2007 [αναθεωρημένη έκδοση]
8. Τεχνική Οδηγία 1: δομή, περιεχόμενο και μεθοδολογία κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2007-2013 (Στόχοι 1 και 2), Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, ΥΠ.ΟΙ.Ο., Αθήνα, Ιούλιος 2006

ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. **1260/1999** του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία
2. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. **1083/2006** του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999
3. Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. **1080/2006** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
4. Ο εφαρμοστικός κανονισμός του γενικού κανονισμού και του κανονισμού του ΕΤΠΑ-(ΕΚ) αριθμ. **1828/2006** της Επιτροπής της 8/12/2006 για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ΕΤΠΑ (Εφαρμοστικός Κανονισμός).
5. Απόφαση του Συμβουλίου για τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας για τη Συνοχή, 6 Οκτωβρίου 2006, Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. E291/11 της 21/10/2006
6. Απόφαση της Επιτροπής για τον καθορισμό ενδεικτικής κατανομής, ανά κράτος μέλος, των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του στόχου «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» κατά την περίοδο 2007-2013, 4 Αυγούστου 2006, Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. E 243/32 της 6/9/2006
7. Τέταρτη Έκθεση για τη Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή (8ΕΟ 2007-694) υποβληθείσα από την Επιτροπή, Βρυξέλλες, 30.5.2007, Μ (2007) 273 τελικό
8. ΔΙΑΝΟΕΣΙΣ, Ηλίας Νικολαΐδης, Απρίλιος 2016
9. Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, ιστοσελίδα : www.espa.gr